

Samarbetsprojekt mellan Sverige, Vitryssland

”Barn med funktionshinder ska leva utan hinder”

Högskolan i Halmstad
Program för Sociologi och socialt utvecklingsarbete
C-uppsats, VT 2011
Författare: Christina Balogh och Vera Malashkova
Handledare: Marta Cuesta

Innehållsförteckning

Abstract

Förord

1. Introduktion.....	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Beskrivning utav projektet.....	1
1.3 Studiens avgränsningar.....	3
2. Syfte, problemformulering och frågeställningar	4
2.1 Uppsatsens disposition.....	5
3. Bakgrund och tidigare forskning.....	5
3.1 Definition av begrepp funktionsnedsättning.....	6
3.2 Handikapprörelse.....	7
3.3 LSS och LASS.....	8
3.4 Tidigare forskning	9
3.5 Diskrimineringskydd & rättigheter.....	13
4. Metod.....	15
4.1 Val utav metod	15
4.2 Förförståelse	15
4.3 Urval av informanter.....	16
4.4 Tillvägagångssätt och material	16
4.5 E – Intervjuer	17
4.6 Diskussion kring förförståelse och dess betydelse samt diskussion kring e-intervjuer..	18
4.7 Validitet och etiska aspekter	18
5. Teoretiska infallsvinklar	20
5.1 Tema 1 – Människors värdighet i samhället.....	20
5.2 Tema 2 – Samhället och dess olika sociala fält.....	21
5.3 Tema 3 – Livets olika sidor.....	22
5.4 Bengt Nirje – Normaliseringsprincipen	23
6. Resultat.....	25
6.1 Den svenska delegationen	26
6.2 Den vitryska delegationen.....	31
6.3 Kort sammanfattning.....	35
7. Analys	36
7.1 Livets olika sidor och stigmatisering	36
7.2 Normaliseringsprincipen.....	37
7.3 Sociala fält.....	38
7.4 Analys kring intervjuerna.....	40
8. Slutdiskussion	42
9. Källförteckning.....	45

Abstract

The purpose of this study is to look at the cooperative project between Halmstad County, Sweden, and the Vitebsk region, Belarus, in order to see how this has contributed to changing how children and youth with disabilities are viewed in Belarus. We chose to conduct semi-structured interviews, which are a part of the qualitative method. We also conducted three interviews via email since two of the interviewees live in Belarus and the third one was on vacation. We chose to interview five of the main individuals with different roles in the project. From a wide variety of sociological theoretics, we chose to focus on; Bengt Nirje, Goffman, Mills and Bordieu in our study and use them as a basis for our analysis. Due to the fact that the material we have had access to has been very limited, and us not being able to go to Belarus in order to take part of the results of the project, it has been quite hard to do an analysis using our own thoughts and reflections. The result made it clear how important good communication and trust between the groups are since it leads to more openness and thereby a better result.

Keywords: Normalization Principle, involvement, stigma, availability and constraints, equality, LSS, LASS, the integration process.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att titta på samarbetsprojektet mellan Halmstad Kommun, Sverige, och Vitebsk region i Vitryssland för att kunna se hur mycket projektet har bidragit med att förändra synsättet i Vitryssland gentemot barn och ungdomar med funktionsnedsättningar. Vi valde att använda oss utav semistrukturerade intervjuer som hör till den kvalitativa metoden, bland annat utfördes tre intervjuer via e-post, eftersom två individer utav informanterna bor i Vitryssland. Därför valde vi att intervjua fem individer som var huvudansvariga för projektet och hade olika roller inom det. Ur ett stort urval av sociologiska teoretiker valde vi att fokusera på, Bengt Nirje, Goffman, Mills och Bourdieu. Det materialet som vi har haft tillgång till har varit väldigt begränsat och har varit lite komplicerat att analysera utifrån våra egna tankar och reflektioner, eftersom att vi inte har haft möjlighet till att åka till Vitryssland och få ta del utav projektets resultat. Resultatet visade hur viktigt det är med en bra kommunikation men även att få förtroende för varandra, vilket leder till mer öppenhet därigenom ett bättre resultat.

Nyckelord: Normaliseringsprincipen, delaktighet, stigmatisering, tillgänglighet och hinder, jämlikhet, LASS, LSS, integrationsprocessen.

Förord

Vi skulle vilja tacka alla de informanterna som har kunnat ta sig tiden och ställa upp på våra intervjuer för att vi ska kunna få fram ett resultat i vår studie. De informanterna som vi personligen har träffat tackar vi väldigt mycket för att ha tagit sin tid för att träffa oss. Men även de som tagit sig tiden till att svara via e-post men speciellt så vill vi tacka Ulf som svarade på frågorna medan han själv var på semester. Vi har fått otroligt mycket stöd under arbetets gång utav informanterna och det uppskattar vi väldigt mycket.

Tackar även vår handledare Marta Cuesta för hennes hjälp och vägledning under själva uppsatsskrivandet!

Utan Er hade vi inte kunnat skriva denna studie!

Hjärtligt tack!

1. Introduktion

I detta kapitel görs en inledning till uppsatsen. Därefter kommer beskrivning av projektet, samt studiens avgränsningar presenteras.

1.1 Inledning

Barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar ska räknas med i samhället som en självklar del i befolkningens mångfald och ha tillgång till de medel och verktyg som gör att deltagande på lika villkor möjligt. Det är rättvisekrav.

I ett samhälle för alla individer handlar det inte om att en grupp medborgare enbart är mottagare av stöd och service, utan det kan även handla om att olika insatser ska göra det möjligt för enskilda med funktionsnedsättningar att bidra med sina resurser till gemensam utveckling utav samhället. Flera olika vägar måste användas för att påverka den allmänna inställningen, t.ex. genom utbildningar, handikapporganisationernas verksamhet, via projekt, via medier. Framför allt gäller det att skapa förutsättningar för att människor med funktionsnedsättningar kan delta i verksamheter i olika miljöer och i olika roller.

Det här projektet som vi ska undersöka handlar precis om att påverka den allmänna inställningen både här i Halmstad kommun och i Vitebsk region, Vitryssland, genom att ha ett samarbetsprojekt som heter *Barn och unga vuxna med funktionshinder ska leva utan hinder*.

1.2 Beskrivning utav projektet

I både Vitebsk region och i Halmstad kommun pågår en process med syfte att öka funktionshindrade barn och ungas socialisering och delaktighet i samhället. En central fråga i Vitebsk region är att arbeta med attityder och bemötandet hos allmänheten gentemot målgruppen.

Frågan bygger på en uppfattning om att funktionshindrade inte ger något tillbaka till samhället och varför ska vi då satsa medel på funktionshindrade.

Svaret på denna fråga är att samhället ska anpassa sig till personer med funktionshinder och inte tvärtom” (Rapport, Samarbetsprojekt mellan Halmstad kommun och Vitebsk region, Vitryssland, 2008, sid. 1).

Nedan kommer grundstolparna som projektansvariga valde att samarbeta kring redan från början, är fortfarande centrala och viktiga för den fortsatta utvecklingen av arbetet med barn och unga vuxna med funktionshinder i Vitebsk region.

- *Utbildning för alla oavsett diagnos*
- *Habilitering och hälsa*
- *Arbete*
- *Tillgängliga miljöer*

”Projektets långsiktiga mål är att förbättra attityder och bemötandet av och delaktigheten för barn och unga vuxna med funktionshinder, att förbättra deras livsvillkor och att skapa alternativa metoder för utbildning och sociala frågor. Till livsvillkor räknas mänskliga rättigheter som utbildning, habilitering och hälsa samt rekreation och tillgänglighet. ” (Rapport, samarbetsprojekt mellan Halmstad kommun och Vitebsk region, Vitryssland, 2008, sid. 1).

Projektet har arbetat med olika frågor inom treårsperioden har rört följande moment med fokus på : *bemötande; delaktighet; förbättra livsvillkoren; hitta alternativa metoder för utbildning och sociala frågor; motivera fäderna att ta ett större ansvar; öka samarbete mellan myndigheter, politiker och handikapporganisationer i Vitebsk region och Halmstad; öka kunskapen hos personer som arbetar med barn och ungdomar med funktionshinder; deras föräldrar, offentliga myndigheter, organisationer samt hos allmänheten om de behov och möjligheter människor med funktionshinder har.* (Rapport, Samarbetsprojekt mellan Halmstad kommun och Vitebsk region, Vitryssland, 2008).

”Genom av utbyte av erfarenheter och kunskaper mellan politiker, tjänstemän, anställda inom kommunal och regional verksamhet samt handikapporganisationer i Vitebsk och Halmstad har problemen synliggjorts och en stor medvetenhet har skapats. ” (Rapport av Samarbetsprojekt mellan Halmstad, Sverige och Vitebsk, Vitryssland, 2007, sid. 1).

1.3 Studiens avgränsningar

Den största avgränsningen av denna studie är att vi inte har valt att åka till Vitryssland på grund av tidsmässig och finansiell begränsning och genomföra intervjuerna och träffa alla som var involverade i projektet. Anledningen till att vi har valt att studera just denna typ av projekt beror på att det inte finns så mycket forskning inom detta område med inriktning av samarbetsprojekt mellan olika länder med inriktning på barn och ungdomar med funktionshinder, samt en stor intresse för målgruppen.

En ytterligare begränsning är att antalet informanter är någorlunda begränsat. Fler intervjuer med individer som arbetar med funktionshindrade barn och ungdomar både i Vitryssland och i Sverige hade kunnat ge oss mer kunskaper och fler infallsvinklar.

2. Syfte, problemformulering och frågeställningar

I detta kapitel presenteras kortfattat studiens problemformulering, syfte, frågeställningar, samt uppsatsens disposition presenteras.

Problemformulering:

Det måste finnas en anledning till varför ett projekt startas. Det sägs att Sverige har väldigt välfungerande system för människor med olika funktionsnedsättningar, men hur ligger det i Vitryssland gällande människor med funktionshinder? Vi blev intresserade utav att ta reda på vad som gjorde att projektet drogs igång i Vitryssland. Vi blev även intresserade om det uppstod några problem och missförstånd under själva arbetsprocessen och hur det ha påverkat projektets resultat.

Syfte:

Vi skulle vilja analysera och förstå aktörernas upplevelse utav projektets gång, samt vad de har bidragit med utvecklingsarbete både i Sverige och Vitryssland ur ett sociologiskt perspektiv.

Projektets uppsatta mål var att få byta erfarenhet emellan Sverige och Vitryssland, men vid projektavslutning visade sig olika resultat . Det har skett många förändringar vad gäller handikappfrågor i Vitryssland, men projektet har förmodligen inte visat framgångsrikt resultat i Sverige gällande de uppsatta målen.

Frågeställningar:

1. Vilka faktorer var avgörande för resultat av projektet så som, media, tillit, bra kommunikation?
2. Hur kan man beskriva aktörernas upplevelse, finns det någon skillnad emellan deras upplevelse?

2.1 Uppsatsens disposition

Uppsatsen är indelad i sju kapitel. Det första kapitlet innehåller en introduktion till vår studie som sedan fortsätter med en kort beskrivning av projektet som vi har valt att undersöka. Här tar vi även upp studiens avgränsningar, syfte, problemformulering samt frågeställning.

I kapitel två behandlar vi bakgrunden där beskrivs definitionen av funktionsnedsättning och de olika typer av begreppet som finns (fysiska, psykiska, medicinska, sammansatta, sociala och dolda). Vi förklarar även handikapprehabilitering och dess betydelse samt beskriver de lagar som finns i Sverige; LSS och LASS.

Vi tar även upp tidigare forskning som innehåller en fältstudie som skedde i Vitryssland utav en student i Sverige samt en forskning kring unga med rörelsehinder utanför arbetsmarknaden. Till sist behandlar vi diskrimineringskydd och rättigheter under årens gång, hur det har utvecklats till hur det är idag.

I kapitel fyra presenteras val utav metod, vår förståelse, urval av informanter, tillvägagångssätt och material, e-intervjuer, diskussion kring förståelse och dess betydelse samt diskussion kring e-intervjuer. Kapitlet avslutas med validitet och etiska aspekter.

I det femte kapitlet redogörs vilka teoretiska infallsvinklar som används i studien som analysverktyg. Här använder vi teman som: människors värdighet i samhället, samhället och dess olika sociala fält, livets olika sidor och till sist normaliseringsprincipen.

Kapitel sex innehåller studiens resultat, vilket är en sammanfattning utav de fem intervjuerna som vi utförde. Kapitlet är uppdelat i två delar; den svenska delegationen och den vitryska delegationen och avslutas med en kort sammanfattning kring alla de fem intervjuerna.

Kapitel sju är en analys där vi har delat upp det genom att först analysera utifrån de teoretikerna som har valts och sedan en analys utifrån intervjuerna som har genomförts.

Kapitel åtta är det avslutande kapitlet och innefattar diskussion kring analys, tidigare studier och resultat

3. Bakgrund och tidigare forskning

I detta kapitel görs en kort historik av handikapprörelse. Därefter kommer definition av funktionsnedsättning,, handikapprörelse, LSS och LASS lagar, därefter presenteras tidigare forskning och avslutningsvis kommer diskrimineringskydd och rättigheter.

3.1 Definition av begrepp funktionsnedsättning

Det sägs att det har stor betydelse på hur vi kallar olika slags företeelser. Orden eller benämningarna avspeglar våra attityder till en företeelse. Inom handikappomsorgen har benämningarna ändrats över tiden och det finns idag en ambition att använda ord som inte låter nedsättande på något sätt.

En språklig förändring har utvecklats eftersom vi idag säger individer med funktionshinder istället för en funktionshindrad individ. Detta för att markera att en person inte i första hand är funktionshindrad utan i första hand en person, det vill säga en medborgare med lika rättigheter och skyldigheter som andra medborgare har. (Red. Sven G Karlsson, 2000).

Det finns olika typer utav funktionsnedsättningar som kan delas i följande kategorier:

Fysiska funktionsnedsättningar på grund utav fysiska orsaker som kan vara medfödda eller förvärvade. Individer med rörelsehinder kan grovt indelas i två huvudgrupper - hjärnskadade och icke-hjärnskadade. Den vanligaste hjärnskada som leder till rörelsehinder som kallas för CP och bland de icke hjärnskadade individerna med rörelsehinder finns människor med led-, muskel- och skelettsjukdomar eller medfödda missbildningar. (B. Davidsson, 2007).

Psykiska funktionsnedsättningar som kan bero på psykiska orsaker. Detta kan vara medfödd, som till exempel utvecklingsstörning, eller har uppkommit efter en psykisk sjukdom senare i livet. Även individer med olika slags beroende (alkohol, droger etc.) och psykisk störning, så kallade dubbeldiagnoser kan ha en psykisk störning. Minst 40 000 individer i Sverige lider av långvarig psykisk sjukdom, oftast en psykosjukdom. (B. Davidsson, 2007)

Medicinska funktionsnedsättningar som kan visa sig i följd av medicinska orsaker sådana sjukdomar som diabetes, hjärtkärlsjukdomar, allergier, infektioner eller förlamningar.

Sammansatta funktionsnedsättningar (flerhandikappade) kan vara till exempel dövblindhet, tal- och språkstörning eller svår hjärnskada som kan leda till flera funktionsnedsättningar.

Sociala funktionsnedsättningar innebär att individen har svårt att fungera normalt i samhället, och orsaken till det kan vara bland annat social miljö under känsliga perioder av barndomen som kan leda i sin tur till sociala problem och lågt självförtroende, som i sin tur kan leda till olika slags missbruk, kriminalitet eller andra socialt avvikande beteenden.

Det finns till även så kallade för *dolda funktionsnedsättningar* i form av dolda handikapp. Det kan vara inkontinens, det vill säga oförmåga att hålla urin eller avföring eller läs- och skrivsvårigheter (dyslexi), afasi. De här problemen skulle kunna ge upphov till den enskilde individen stora problem och missnöje med sig själv som kan leda till att personen drar sig undan ett aktivt socialt liv och isolerar sig på grund av omgivningens bristande förståelse. (A.-G. Lindehag, 1994)

3.2 Handikapprörelse

Handikapprörelsen är en levande folkrörelse, vilket betyder mycket för handikappfrågor. För att underlätta kontakten med samhällets organ och handikapprörelsen bildades år 1942 en samarbetsorganisation för de olika riksförbunden på handikappområdet, och den heter Handikappförbundens Centralkommitté, HCK, nuförtiden och består av 29 handikappförbund med ett sammanlagt medlemsantal av ca 360,000 (1989 års Handikapputredning, Ett samhälle för alla, 1992).

1960- och 1970-talet var den här tiden då de flesta organisationer med flest medlemmar anslöt sig, och det var just då en omfattande reformpolitik inleddes som på en kort tid förbättrade levnadsvillkoren för individer med funktionshinder och deras familjer. På 1960-talet börjades även diskussion om bostädernas anpassning och tillgänglighet för individer med funktionsnedsättningar. Under 1960-talet rådde efterfrågan på arbetskraft och då var både kvinnor och individer med funktionshinder som blev efterfrågade på arbetsmarknaden. (A.-G. Lindehag, 1994).

Under 1970-talet bildades Statens Handikappråd, och det är ett sådant organ som började samla kunskaper om funktionshinder. Nu ville man förverkliga ett samhälle för alla och byggnadsstadgans § 42 från 1966 fick stor betydelse. Det kom också en förordning om skolornas anpassning. Vid mitten av sjuttioalet avvecklades specialskolorna för rörelsehindrade barn och de flesta eleverna kunde integreras i vanliga skolor med hjälp av anpassning och särskilda stödåtgärder, vilket var en stor utveckling inom handikappområdet.

1980-talet inleddes med att FN proklamerade Internationella handikappåret, då drevs av utskottet frågor om handikappolitik internationellt. Då inspirerade Sverige att finna effektivare former för handikappinsatser i U-landsbiståndet, och den Svenska regeringen deltog mycket aktivt i detta arbete och HCK (Handikappförbundens Centralkommitté) ingick i den svenska delegationen. (A.-G. Lindehag, 1994).

Världsaktionsprogrammet för handikappade som FN:s generalförsamling antog år 1982 poängterar nödvändigheten utav att utvecklingsarbete och bistånd även omfattar handikappåtgärder. Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsstiftelse, SHIA (från 1981) är ett organ som bistånd till funktionshindrade i utvecklingsländerna och medverkar i utbildnings - och rehabiliteringsinsatser i dessa länder. Biståndet har som uppgift att underlätta för människor med funktionsnedsättningar att uppnå jämlikhet och full delaktighet. SHIA bedriver handikapprörelsen biståndprojekt i 15 utvecklingsländer. ((1989 års Handikapputredning, Ett samhälle för alla, 1992).

3.3 LSS och LASS

Samhällets insatser för människor med omfattande funktionshinder är ett viktigt arbete inom det socialpolitiska området. För ett ytterligare utveckling av reformer tillsatte regeringen 1989 års handikapputredning, och dess huvuduppgift var att kartlägga och analysera de insatserna för individer med funktionshinder som görs inom socialtjänsten samt inom habiliteringen. Utgångspunkten för utredningsarbetet var att belysa situationen för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder, samt att belysa de små och mindre kända handikappgrupperna. (B. Bergstrand, 2011).

Under 1992 överlämnade handikapputredningen sitt slutbetänkande till regeringen, och året efter kom regeringen med en proposition till riksdagen, som innehöll förslag till en reform utav handikappolitiken. Reformen bestod utav två nya lagar, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Lag om assistansersättning (LASS).

LSS och LASS trädde i kraft den 1 januari 1994. LSS är rättighetslag för en viss grupp av människor med stora och varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder. För en rättighetslag är karakteristiska följande drag:

- Definierad personkrets som omfattas av lagen
- Beskrivning av de rättigheter (insatser) som personkretsen kan utkräva
- Överklagningsrätt avseende i lagen angivna rättigheter enligt den ordning som gäller för förvaltnings besvär. (B. Bergstrand, 2011).

Den stora reformen som LSS karakteriseras utav en humanistisk människosyn, det vill säga att ingen människa är mer värd än någon annan, samt den som har en stor funktionsnedsättning får aldrig anses som ”föremål för åtgärder” utan ska ses som en individ med fullvärdiga rättigheter som alla andra.

Valfrihet och integritet är två viktiga begrepp, som kopplas ihop med varandra, eftersom valfrihet stärker individens integritet. LSS ger en större chans till att välja för den individen genom de olika insatser som enskilda kan få. Dessa insatser leder i sin tur till ett självständigare liv och därmed till en ökad integritet. Enligt LSS målet för åtgärderna är att främja individernas jämlikhet i levnadsvillkoren och full delaktighet i samhället. (B. Bergstrand, 2011).

3.4 Tidigare forskning

Forskningen om funktionshinder och handikapp är samhällsvetenskaplig, beteendevetenskaplig, humanistisk, teknisk, naturvetenskaplig, medicinsk eller vårdvetenskaplig. Den kan avse en individ, grupp eller samhälle. Forskningen har ett miljörelativt perspektiv och är ofta mångvetenskaplig. Handikappforskningen studerar faktorer och processer som gör funktionsnedsättningar till handikapp och hur dessa faktorer kan förändras.

Det finns även forskning som syftar till att öka kunskaper om funktionsnedsättningar, minska konsekvenserna av funktionsnedsättningar och kompensera dem.

Det finns även forskning där handikappfrågor utgör en dimension i en bredare diskurs, som till exempel välfärdsforskning, folkhälsoforskning, arbetslivsforskning eller utbildningsforskning. Det finns också forskning som studerar uppkomst, utveckling och behandling av sjukdomar, vilket kan leda till en allvarlig funktionsnedsättning. (M. Sjöberg, 2004).

Forskning kring samarbetsprojekt mellan Sverige och andra länder som handlar om barn och ungdomar med funktionshinder är väldigt liten.

Fältstudier i Vitryssland gällande inkludering av yngre barn i behov av extra stöd utifrån ett västerländskt perspektiv Av Julia Abrahamsson (2007) hade som syfte att ta reda på hur det var gällande integration för barn med funktionshinder i både dagis och skola. Det finns så kallade internatskolor för de barnen med funktionshinder och Julia Abrahamsson ville undersöka detta och se vilka möjligheter barnen har. Men även om hur det ser ut i skolans värld när det gäller Vitryssland. Studien utfördes i Vitryssland där hon valde att använda sig utav kvalitativ intervjuer. Hon valde att göra den här forskningen eftersom att hon har sina rötter där, och skriver även om att under hennes uppväxt så var det väldigt få barn hon såg som avvek ifrån normerna. De saknade även stöd lärare och specialpedagoger och det var större krav på barnen för annars hamnade dem i underläge.

Det fanns även särskolor som ansågs vara skamligt då föräldrar använde sig utav de, och hotade sina barn ifall de inte presterade bra i skolan så skulle de få hamna på särskolan. Julia valde att intervjua sju stycken specialpedagoger och detta för att få en bättre bild när de gäller barn som behöver särskilt stöd.

Det som hon kom fram till i resultat var att det fanns olika brister gällande särskilt stöd för barn med mildare funktionshinder i Vitryssland. Det fanns brist gällande samarbete mellan olika institutioner, brist i samarbete mellan olika specialister så som läkare, psykologer m.m. Brist på myndigheter som skulle hjälpa små barn men även brist när de gäller övergången emellan de olika åldersrelaterade institutionerna.

Det fanns även en dokumentation gällande planer inom specialpedagogerna, medicinska men också de sociala fälten, och när de gäller dokumentationen så fanns det brist gällande sambandet mellan syfte, mål och metod. Föräldrar som hade barn med funktionshinder har även en felaktig syn gällande institutionerna vilket även har medfört att föräldrarna kanske har sökt hjälp för sent. När det gäller ekonomiska och tekniska resurser fanns det även där en brist eftersom att de tekniska resurserna är väldigt dyra, vilket kan medföra att de blir begränsad resurs som barnen kanske får dela på, om de ens får ta del utav det. Det som Julia märkte var att det finns skillnad från större städer och mindre städer i Vitryssland gällande de ekonomiska tillgången. Men fortfarande finns den gamla synen kvar bland människorna vad gäller individer med funktionshinder, att det är avvikande och konstiga men också att de medför bara problem. Det sista som Julia tar upp är ett problem som även diskuteras i en rapport ifrån Unicef, då hon skriver såhär:

”Unicefs rapport tar upp problemet med en dold attityd bland specialister som i första hand tänker på sin egen prestige eller/och på vinst för sin arbetsplats. Barnens bästa kommer i skuggan av tävlingsinstinkten.”(J. Abrahamsson, s 34, 2007)

Forskningen om unga människor med rörelsehinder utanför arbetsmarknaden: om barriärer, sociala relation och livsvillkor skriven av Munir Dag (2002) handlar om unga med funktionshinder utanför arbetsmarknaden och tar upp begrepp som barriärer, sociala relationer men även om deras livsvillkor som är skriven utav Munir Dag då han även skriver om syftet med den här avhandlingen:

”Syftet med studien har varit att beskriva de specifika barriärer som individer med rörelsehinder i åldrarna 20-35 år upplever att de möter i sin strävan att komma in på arbetsmarknaden. Syftet har också varit att beskriva individernas livssituation under arbetslöshet och jämföra detta med livssituationen i någon form av sysselsättning”(M. Dag, s 3, 2002)

Metoden som han valde att använda sig utav var kvalitativ vilket vi även börjar inse att det är den bästa metoden för sådan här forskning.

Han valde ut tolv individer som hade någon sorts funktionshinder och genom det så ville han analysera intervjuerna och se vad de hade att säga gällande de olika barriärerna som kan uppkomma i vardagen. Utav de här tolv individerna så var hälften kvinnor och hälften män, Munir begränsade sig även gällande ålder så det var individer mellan 22 – 35 år. Informanterna upplevde en sorts barriär i vardagen gällande omgivningen, både samspelet och mötet. De upplevde att de var svårt att kanske behålla sina arbeten, att kanske ens få ett arbete men även att ha en likvärdig vardag som individer som inte har någon sorts funktionshinder. Det som vi tycker är intressant när det gäller informanterna, som även Munir tycker är intressant är en kvinna som heter Sara där hon pratar om hur hon inte får något arbete, och att det finns friska människor som inte får arbete. Då känner Sara att det skulle vara konstigt om hon fick ett arbete. Och det som Sara även säger är att:

”Jag har inte haft några riktiga jobb, bara API-platser. Jag har haft två API-platser, båda i storkök, tillsammans cirka ett och ett halvt år. Nu har jag bara fått den här datakursen, inget riktigt arbete ännu”(M. Dag, s 84, 2002)

Munir tar upp begreppet motivation där han skriver om att det är otroligt viktigt särskilt när det gäller individer med funktionshinder. För att kunna ta ett arbete och att även kunna behålla de så krävs det att individer har en motivation annars funkar det inte.

Och informanterna visade sig ha en stor motivation till att arbeta, och som en utav de säger:

”Jag vill jobba ... Jag vill komma ut lite och träffa andra människor. Det är en stor orsak ... Det är väldigt viktigt för mig att träffa andra människor, träffa nya personer och ha kontakt med andra, istället för att vara hemma och träffa föräldrarna hela tiden”(M. Dag, s 85, 2002)

Informanterna lyfter även fram vikten utav de sociala reaktionernas betydelse i vardagen, och om hur viktigt det är att ha de även på fritiden men att de har en brist på detta.

Och då skulle kanske även anledningen till att skaffa arbete var något annat, eftersom deras största anledning just nu är det ekonomiska.

Men när det gäller deras eget självförtroende så har dem en låg självförtroende, då dem inte tror att de ens kan påverka deras arbetslivssituation. Även depression har kommit på tal, och man kan förstå att det kan uppstå.

Det har även uppstått förändringar kring socialförsäkringar och det har medfört konsekvenser, och som en utav informanterna uttalar sig om detta:

”Jag kan inte reglerna så jättebra, men kan tänka mig en sak som är jättesvårt, det är just det här nya med att företagen skall betala sjukersättning. Det har blivit jättesvårt. För vet de om att man är sjuk och att det finns risk att man kan vara borta så är det svårt att få jobb ... Försäkringskassan borde gå in och garantera om jag skulle bli sjuk, att de går in och betalar. Då har arbetsgivarna en garanti”(M. Dag, s 101-102, 2002)

Det Munir (2002) kom fram till i sitt resultat var att det finns stora skillnader när det gäller individer med någon sorts utav funktionshinder, och individer som inte har någon sort utav funktionshinder gällande sociala kontakter och barriärer. Detta beror på allt ifrån den fysiska miljön till brist på resurser men även att än idag så har folk en viss attityd och uppfattning angående individer med funktionshinder.

3.5 Diskrimineringsskydd & rättigheter

I boken *Diskrimineringsskydd & rättigheter* av Richard Sahling, så skriver han även om hur det såg ut förr, om hur samhället såg på individer med funktionshinder. Samhället hade inte engagerat sig när de gällde individer med funktionshinder utan detta började ändras kring 1700-talet, och det som även ändrades som man kan se både positivt men ändå negativt var:

”Bl.a. fick fattighus ekonomiskt stöd från staten för att ta hand om individer med funktionshinder. Livet på sådana inrättningar var emellertid inte lätt och individen med funktionshinder fick leva tillsammans med äldre, sjuka, föräldralösa barn, kriminellt belastade personer och alkoholister.” (R. Sahling, s25, 2007)

Citat ovanför handlar om 1700 – talet och man kan tydligen se att de kanske inte förstod att individer med funktionshinder behövde en annan sorts vård.

Men detta ändrades på 1800-talet då började man inse varför individer med olika funktionshinder behövde olika typ utav vård och inte desamma, och det var då som samhället förstod att det handlade om att individer med funktionshinder var heterogena och inte homogena.

Sverige började påverkas utav världen omkring som visade på att individer med funktionshinder kunde klara sig själva om man bara lärde dem och hjälpte dem, då detta medförde att staten började ge personlig ekonomisk stöd. Trots detta så började synen att ändras igen då de skrivs i boken om detta:

”En ny teori utgick ifrån att det var bäst för samhället om endast de starkaste människorna (personer utav funktionshinder) fick överleva, den s.k. *rasbiologin* och *arvshygienen*” (R. Sahling, s25, 2007)

Det var inte förrän på 1900-talet som man började med medicin behandlingar men de gällde inte alla utan hälften skulle man kunna säga, och som de även skriver;

”Detta skedde i samband med nya grupper (så kallade ”obildbara, ”svårskötta”, ”vanartade” och/eller ”asociala”) ” (B. Nirje, s25, 2003)

Även Nirje (2003) skriver om att det inte var förrän vid slutet utav 1960- talet som man hade särskilda anstalter för barn med funktionshinder eftersom att tidigare så krävde inte de här barnen särskilda åtgärder.

Och sedan runt 1950 talet så de föräldrar till barn med funktionshinder började organisera sig och som sedan gick samman i en riksorganisation 1956, som heter Riksförbundet för utvecklingsstörda barn men förkortas med (FUB). Förut när de gällde anstalterna så var de mera barn ifrån lägre samhällsklasser men när det sedan blev obligatoriskt att gå i skolan även om man hade funktionshinder så följde det med barn som till hörde lite mer de medel- och överklassen. Detta skulle innebära en stor förändring, eftersom föräldrarna som tillhörde mera de medel och överklassen hade tillgång till resurs på lite annat sätt och även till och med tillgång till mer resurs som medförde att deras röster blev hörda. (Nirje, 2003)

Det var runt 1950 – 1960 som man ville att anstalterna och skolorna skulle förbättras men även nya skolor för individer med funktionshinder planerades nu på att börja bygga. (Nirje, 2003)

4. Metod

I detta kapitel presenteras val av metod, vår förförståelse, urval av informanter, förberedande vid kvalitativ data, e-intervjuer, diskussion kring förförståelse och dess betydelse. Kapitel avslutas med validitet och etiska aspekter

4.1 Val utav metod

För att få så djupförståelse som möjligt används den kvalitativa metoden i denna studie. Vi anser att det är en lämplig och relevant metod i denna studie, eftersom syftet med denna är att undersöka informanternas upplevelse av projektet samt reflektioner kring det, och då är det bästa sättet att använda är kvalitativ metod. Bland olika metoderna valde vi att rikta sig mot semistrukturerade intervjuerna med informanter.

”Om forskaren intresserad av ett specifikt tema i intervjuerna och samtidigt använder sig av flera metoder för att inringa detta tema, är den semistrukturerade intervjun ett användbart redskap” (T. May, 1997, s 151).

För att kunna komma fram till ett resultat men även kunna analysera det så kommer vi även att använda sig utav avhandlingar och andra typer av litteratur inom handikapp området. Vi kommer även att använda sig utav olika teoretiska begrepp som vi anser är relevanta och intressanta ur ett sociologiskt perspektiv.

4.2 Förförståelse

Förförståelse kommer att påverka hur vi kommer att analysera informanternas intervjuer. Under intervjuer hör vi det vi förväntas oss att höra, och därför är det extra viktigt att uppmärksamma både små detaljer och stora händelser för att kunna göra så bra slutsatser som möjligt.

Vi kommer att ha även i åtanke det resonemang som Mills (2002) skriver i *Den sociala visionen*, där författaren poängterar att enskilde individen och dess upplevelser kan inte tas ut sitt sammanhang, eftersom vi måste se individen och dess upplevelse i den kontext som den befinner sig och se till det större sammanhanget med.

Vi har inte studerat samarbetsprojekt om funktionshindrade barn och ungdomar innan, men däremot har en utav oss arbetat som tolk inom det här projektet. Våra egna förförståelse och personliga erfarenheter kan påverka hur studien har utformats. Så förmodligen har det varit positivt för oss att en utav oss inte har varit involverad i projektet tidigare då hela studien blir kanske utformat lite annorlunda jämfört med om vi båda hade tidigare arbetat inom projektet. Alla de faktorerna kunde ha påverkat hur hela studien har utförts och vad vi har kommit fram till i slutsatser.

4.3 Urval av informanter

När det gäller urval av informanter var det eftersträvansvärt att få så stor bredd som möjligt att informanterna som medverkade i själva projektet. En av oss arbetat som tolk inom projektet och känner projektledare, så hade vi förmån att få en projektets rapport där vi hittade kontaktuppgifter till dem som arbetade inom projektet. Vi kontaktade tre individer från Halmstad kommun via telefon, och två individer från Vitebsk region, Vitryssland, via e-post. Sammanlagt var det fem individer som blev tillfrågade att delta i intervjuer, och alla tackade ja till erbjudandet.

Vi har intervjuat en projektledare, handikappkonsulent och kommunstyrelseledamot från Halmstad kommun och Parlamentsledamot från Vitebsk region och avdelningschef vid Kommittén för arbete och socialt stöd i Vitebsk region. De fem individerna var viktiga för oss att få del av deras upplevelser och erfarenheter, eftersom det var de som ”byggde upp” det här projektet och var ansvariga för var sin del i ett samarbete. En anledning till att vi har valt att intervju just de individer var att de har arbetat inom handikappområdet i många år och därmed har en stor erfarenhet utav deras arbete som vi kunde använda sig utav de kunskaperna och få det optimala resultatet i denna studie.

4.4 Tillvägagångssätt och material

För att kunna använda oss utav kvalitativ metod så innebär de att vi förbereder oss inför intervju genom utförande av intervjuguiden med olika temafrågor, och detta kallas för semistrukturerade intervjuer. I intervjuguiden anges de ämnen som är föremål för undersökningen och i vilken ordning de kommer att tas upp under intervjun.

”Guiden kan beskriva i stort de ämnen som ska täckas eller den kan rymma en rad omsorgsfullt formulerade frågor.” (Kvale, 1997, s 121).

Vi har valt att skriva ner och formulera alla frågor utifrån den problemformuleringen som vi hade i studien. Eftersom två individer blev intervjuade via e-post var det viktigt för oss som tänka noggrant genom alla frågor och formulera dem på ett korrekt sätt.

Men självklart så kan det kanske komma följdfrågor till vissa frågor beroende på vad informanten svarar. (Denscombe, 2008)

Det är särskilt viktigt för oss att vi är förbereda vid intervjuerna för att sedan ska kunna analysera de kvalitativa data som blev insamlat, alltså intervjuerna. Det kommer vara viktigt att föra anteckningar och det kan observation person göra, och att den som intervjuar har en mikrofon så att man kan spela in hela samtalet. Detta underlättar sedan när man ska analysera, men också att de inspelade intervjun sedan skrivs ner för att underlätta och inte behöva hålla på spola fram och tillbaka. (Denscombe, 2008) .

4.5 E – Intervjuer

Michael Benedikt (1992:128) uttrycker sig så här:

”I tydligt överkliga och artificiella verkligheter kan de vanliga gränserna för tid och rum överskridas ostraffat” (B. Gillham, s 153).

Väldigt upptagna individer som har ont om tid är kanske mer villiga ägna tid åt att formulera ett e-postsvar som de kan arbeta på när och var det passar dem.

En utav våra informanter hade mycket att göra och var på semester så därför tyckte vi att en e-post var ett lämpligt sätt att intervju med, och två andra informanter valde vi även att intervju via e-post eftersom de bor i Vitryssland.

Den här typen av intervjuteknik har flera fördelar som, till exempel, att informanterna kan delta på distans och när de vill, den behöver inte utföras i realtid och den levereras ”färdigtranskriberad”, möjlighet till kommunikation över hela världen, samtidigt finns det nackdelar med denna typ av intervjuteknik och vi måste vara medvetna om dem.

Framför allt finns det risk att svar på frågorna via e-post kan feltokas på grund av:

”det är svårt att uppfatta den känslomässiga tonen” (B. Gillham, s 153, 2008).

Om det uppstår oklarhet eller svårighet med att förstå svaren och tolka dem då har vi en möjlighet till att be informanten om att vidareutveckla sina svar, vilket kan alltid vara en fördel med e-post intervju.

4.6 Diskussion kring förförståelse och dess betydelse samt diskussion kring e-intervjuer

När det gäller förförståelse kring projektet så det kanske påverkat en liten del med tanke på att en utav oss som faktiskt har arbetat som tolk inom projektet under en längre period, dessutom en av oss kommer ursprungligen från Vitryssland och därmed har sin egen föreställning om barn och ungdomar med funktionshinder i det här landet. Men oavsett när man börjar läsa på så får man sin egen förförståelse och skapar en egen tolkning utav det. Det hade förmodligen gett oss mer djupare svar på våra frågeställningar till informanter som bor i Vitryssland om de blev intervjuade ansikte mot ansikte istället för att bli intervjuade via e-post. Det är lättare för oss att få skriftliga svar, men däremot kan vara svårt att tolka innehållet och betydelse av informanternas svar.

4.7 Validitet och etiska aspekter

Validitet innebär i vilken grad en studie uppfyller vad som var avsett att undersöka. (Kvale, sid. 85, 1997). Om undersökning har en hög validitet innebär det att undersökningen faktiskt mäter det som var avsett att mäta från början.

I studien förekommer både aktörer och observatörer, och när alla informanter ger en liknande upplevelser och beskrivningar då höjs det validitet i studien.

Det mesta beror även på om informanterna har svarat seriöst, det vill säga att de har svarat uppriktigt, eller om de svarat det de tror att intervjuaren förväntar sig att få till som svar. Studien kommer att ha en hög validitet om informanterna har tagit sitt deltagande på allvar (T. May, 2001).

Vi antar att alla informanter har svarat uppriktigt på frågor. Samtidigt finns det risk till att vissa informanter har undanhållit viss information, vilket kan bero på att de inte kände sig bekväma med att svara på några frågor som vi ställde vid intervjutillfället.

Vi har upplyst våra informanter om uppsatsens syfte och det som kommer nedan:

1. *Syftet med forskningen*

2. *Vilka som kommer att delta i studien*

3. *Att deltagandet är helt frivilligt*

4. *Intervjuernas upplägg och genomförandet*

5. *Att informanterna har rätt att avbryta intervjun när som helst*

6. *Att studien görs som en uppsats på C-nivå på Högskolan i Halmstad*

Innan intervjuerna påbörjades informerade vi varje informant om att det som ska sägas kommer att vara helt anonymt. Bandet som användes under intervjuerna skulle förstöras efter att vi som undersökarna skrev ner alla informanternas intervjuer.

”Konfidentialitet i undersökningen betyder att privat data som identifierar informanterna inte kommer att lämnas ut” (Kvale, s109, 1997).

Kvale skriver i sin bok ” *Den kvalitativa forskningsintervjun*” (1997) att det krävs tre etiska aspekter av forskare och de är: det vetenskapliga ansvaret, relationen till undersökningspersonerna och forskarens oberoende. Med *vetenskapligt ansvar* menar Kvale att forskningsprojekt åstadkommer kunskap som är värd att veta och som är även kontrollerad.

5. Teoretiska infallsvinklar

I detta kapitel redovisas vilka infallsvinklar kommer att användas i studie som analysverktyg.

Vi har valt att använda sig utav teoretikerna som C Wright Mills om jämlikbehandling, Goffman – stigmatisering, Bengt Nirje – normaliseringsprincipen, integration och Bourdieu och hans teori om de olika kapitalerna och även habitus. Anledningen till att vi har valt just de teorierna är att de förklarar tydligt hur de olika teman berör individer med funktionshinder och även hur dagens samhälles krav ställs på alla individer och på vilka sätt utsätts just individer med funktionsnedsättningar, som till exempel Bourdieu tar upp med sin teori om sociala rum och den ständiga kampen för att få sin status i samhället, och om person inte uppnår de kraven för att få bli ”godkänd” då blir den stämplad som avvikare, där Erving Goffman förklarar i sin teoretiska modell. För att kunna leva ett normalt liv föreslår Nirje åtta olika integrationer för individer med funktionsnedsättningar och genom dem kan man uppnå de livsvillkoren som alla andra medborgare har. C Wright Mills tar upp i sin *Sociala vision* att alla människor måste behandlas jämlikt, oavsett din ras eller etnisk tillhörighet, din klass tillhörighet, din sociala status eller religion.

5. 1 Tema 1 – Människors värdighet i samhället

C Wright Mills (2002) använder sig utav sociologiska visionen för att förklara förhållandet mellan individer och samhället. Som individ är man fast i sin sociala position, vilket kan leda till ett personligt missnöje och andra olika svårigheter, menar C Wright Mills. Författaren till ”*Sociala visionen*” (2002) påpekar även att till följd av detta blir samhället oengagerad på grund av personens olämpliga förnuft.

Vidare i sin bok menar Mills att individen blir fången i samhällets struktur och blir därför okunnig om dess frihet i samhället, men det menar författaren att för individen skulle ha varit lättare att vara kunnig om vilka situationer de egentligen är fria att agera i .

Sociologen Mills (2002) menar att det inte går att förstå individs livshistoria eller samhällets historia om man inte förstår de båda, och att varje individ genom sitt liv bidrar till att utformningen av samhället och dess historia och tack vare den sociologiska visionen kan vi förstå båda.

Författaren till "Sociala visionen" (2002) förklarar att den sociologiska visionen måste förstå och fatta även den mänskliga mångfalden. Vidare utvecklar Mills att de flesta samhällsvetare försöker förstå mångfalden på ett ordnat sätt, trots den stora bredden hos mångfalden, men är det möjligt, ställer Mills fråga. Han föreslår att istället för användning av olika slags akademiska institutioner ska forskarna specialisera sig på alla problem efter ämnet samt efter problem och tack vare det här sättet kan samhällsvetarna använda sig utav passande perspektiv, metoder och material med individen som historisk aktör i fokus. C Wright Mills förklarar i sin sociologiska vision att alla människor måste behandlas jämlikt och rättvist, oavsett din klass-, ras- eller social tillhörighet. (Mills, 2002).

Anledningen till att vi har valt att använda utav Mills den sociologiska visionen var att just hans reflektioner och resonemang kring synen på individen och hans värde är lämpligt just i vår studie, eftersom författaren lyfter upp i sitt resonemang att individ måste behandlas på ett jämlikt sätt och att alla medborgare har rätt till att bli behandlade rättvist oavsett sin bakgrund eller social position i dagens samhälle.

5.2 Tema 2 – Samhället och dess olika sociala fält

Bourdieu (1995) tar upp begreppet sociala fält och att det handlar om att vi alla ingår i de olika fälten, och att de även liknar ett spelplan som har regler för det bästa sociala spelet.

När det gäller det sociala rummet så är det en ständig kamp som sker om de symboliska och materiella tillgångarna, där man även kämpar för sin status. Och för att man ska kunna ingå i det fältet så ska individen ha resurser som krävs för fältet.

Det finns fyra olika sorters kapital som Bourdieu skriver om som är de olika resurserna som behövs för att kunna ingå i fältet. Det ekonomiska kapitalet handlar om de olika resurserna som man har, inkomst och den förmögenheten man har.

Medan det sociala kapitalet handlar om de olika nätverk som vi har, som vi ingår i. Till exempel, vänner, familjen och olika sorters grupper som vi tillhör. Finns även det kulturella kapitalet som fokuserar kring utbildning och är också en del utav socialiseringen. (Bourdieu, 1999)

Men när det gäller resurserna så finns det bara inte i de här olika kapitalerna utan finns också förkroppsligat hos individ som Bourdieu kallar för habitus. Habitus avgör även om det är svårare eller lättare för individen att ingå i ett fält. Habitus handlar om hur individen går, tänker, handlar, talar och känner.

Alla individer har olika erfarenheter och agerar på olika sätt, men även att vi alla uppfattar och ser på världen på olika sätt, och när habitus och fält kombineras så uppstår ett samspel. (Bourdieu, 1999)

Bourdieu kan kopplas till individer med funktionsnedsättningar på det viset att vi alla ingår i olika sociala fält, men hur är det då när du har funktionshinder. Blir det ett hinder för individerna med funktionshinder att kunna ingå i vissa sociala fält?

5.3 Tema 3 – Livets olika sidor

Det finns individer som har svårt att hantera de olika regler och normer som finns i samhället vilket kan medföra att individen märks för livet eller att individen stigmatiseras som Goffman skriver om. Begreppet stigmatisering handlar om individer som avviker ifrån samhället på olika sätt. Exempelvis individer som kanske inte ser ”normala” ut, genom att de kanske klär sig annorlunda än de andra. Eller att man har exempelvis grön hårfärg. Men det är då man börjar fundera om vad som egentligen är normalt och inte.

Goffman skriver om att förr i tiden så fick man akta sig för de individerna som avvek ifrån samhället och inte låta dem befinna sig på offentliga platser. En individ kan bli stämplad som stigmat utifrån att individen kanske är lite klumpig. Problemet är att då dömer samhället individen utifrån de sakerna och inte utifrån hur individen egentligen är som en person. (Goffman, 2009)

Goffmans teori kring stigmatisering är det första som vi fick upp i våra tankar när vi började prata om individer med funktionshinder. Vi alla kan bli stigmatiserade utav olika anledningar, men hur är det då när det är en individ som har ett funktionshinder?

Förmodligen blir den personen stigmatiserad, behöver inte ha gravt funktionshinder utan det kan handla om att individ beter sig på ett "konstigt" sätt och få då den stämpeln som "konstig" och "onormal".

5.4 Bengt Nirje – Normaliseringsprincipen

”Normaliseringsprincipen innebär att personer med utvecklingsstörning bör få uppleva vardagsvillkor och levnadsmönster som ligger så nära samhällets gängse som möjligt eller desamma som dessa” (Nirje, s.91, 2003)

Nirje (2003) skriver även om att Normaliseringsprincipen handlar om att ha en förståelse och hur det när det gäller utveckling av individer med funktionshinder. Den gäller även alla sorters funktionshinder, tung som lindrigt men också att det gäller oavsett var i världen som individen bor. Normaliseringsprincipen ska få individer med funktionshinder att kunna leva så normalt som möjligt, att deras livsvillkor blir desamma som alla andras som inte har någon sorts funktionshinder.

Varje dag ska ha en normal dagrytm som de bara går, vilket innebär att till exempel en rullstolsbunden individ ska få möjligheten till att komma upp på morgonen, få kläderna på sig, äta m.m. De ska kunna få möjligheten till att arbeta, gå till skolan men även ha olika fritidssysselsättningar. Men också:

”Principen innebär också att utvecklingsstörda skall kunna uppleva livets möjliga och normala utvecklingsfaser: att vara småbarn, skolbarn, ung, vuxen och sedan att bli gammal” (Nirje, s.103, 2003)

Normaliseringsprincipen handlar också om att individer med funktionshinder ska kunna ta egna val, ha egna önskningar, mål och krav, att de kan få bestämma och att de även ska respekteras.

Nirje (2003) tar även upp begreppet integration, och att de finns åtta olika sorters integrationer gällande individer med funktionshinder som är viktigt att veta anser Nirje men även sedan när

vi skriver analys så därför är det viktigt att nämna de åtta integrationerna och dess betydelse.

1. **Fysisk integration** – Här handlar det om att möjliggöra vardagen för individer med funktionshinder när det gäller fysisk miljö, där de får uppleva desamma som alla andra, som till exempel att undervisning för individer med funktionsnedsättningar ges i samma skolbyggnad som alla andra får.

2. **Funktionell integration** – Här handlar det om att möjliggöra för individer med funktionshinder att ha samma möjligheter som alla andra i samhället. Att få möjligheten att gå till skolan och lära sig, men även att få ta del utav miljöer som exempelvis restaurangen, simhallar, tåg m.m.

3. **Familjeintegration** – Här handlar det om att individer med funktionshinder ska ha rätten till ett privatliv där de även får meningsfulla relationer. Till exempel att individer med funktionshinder som är vuxna, ska få möjligheten att flytta till eget boende för att kunna utvecklas men också rättigheten till att kunna få gifta sig.

4. **Gruppintegration** – Här handlar det om att individer med funktionsnedsättningar ska ha rättighet och möjlighet att delta i olika sociala sammanhang. Att kunna få ingå i olika sorters grupper som kanske finns i skolan, exempelvis spexet.

5. **Social integration** – Här handlar de om att individer med funktionshinder ska kunna ha olika sorters sociala kontakter. Handlar även om att inställningen ska ändras inom media och även allmänhetens bild utav individer med funktionshinder.

6. **Samhällelig integration** – Här handlar det om individernas med funktionshinder rätt i samhället gällande de olika rättigheterna som finns men även

möjligheterna. Att det även är viktigt med självbestämmande. Att de kan skapa olika sorters grupper och får rätter till att uttrycka sig precis som individer utan funktionshinder.

7. **Organisatorisk integration** – Här handlar de om de som vill hjälpa och stödjer de individerna med funktionshinder och hjälper till att det ska utvecklas när det gäller integrationen.

8. **Internationell integration** – Och till sist så handlar det om individer med funktionshinder får tillgång till e-post, möjlighet att kunna resa till olika konferenser men även möten. (Nirje, 2003)

Alla de integrationerna som nämns ovanför är intressanta och relevanta för oss i vår uppsats, eftersom det omfattar olika slags sfär som gör livet fullständigt för individer med olika slags funktionsnedsättningar. Ett utav av projektets mål var att alla individer med funktionshinder har rätt till att bli delaktiga i samhället och känna sig en del utav det.

5.5 Sammanfattning

Alla teorier som vi har valt att använda oss utav hänger ihop genom att de teoretikerna förklarar hur deras teorimodell visar tydligt på att individen som har någots sort funktionsnedsättning kan behandlas orättvisst. Goffman visar och påpekar att det är verkligen lätt att bli stämplad och det kan bli svårt att bli av med den. Mills i ”Sociala visionen” anser att alla individer i samhället måste behandlas rättvisst, medan Nirje tar upp begreppet integration och föreslår att genom dem kan man integrera individer med funktionsnedsättningar i samhället. Bourdieu säger med hans teori att det pågår den ständiga kampen för att få sin status i samhället, och om person inte uppnår de kraven för att få bli ”godkänd” kan den bli stämplad, vilket tar Goffamn upp i sin teori om stigmatisering.

Ett av projektets mål var att integrera barn och ungdomar med funktionshinder in i samhället genom att socialisera dem och öka deras delaktighet. De teorierna som vi har använt i vårt skrivande av uppsatsen belyser från olika perspektiv hur de olika syn av teoretiker kan påverka medvetande hos alla oss människor genom att ändra vårt tänkande

6. Resultat

I det här kapitlet kommer sammanfattning av alla fem intervjuer presenteras.

6.1 Den svenska delegationen

Informant 1

Utifrån de olika intervjuerna som genomfördes fick vi för de mesta rätt så lika svar men skiljde sig lite ändå. IP1 verkade var lite obekvämt vid att svara på frågorna, och svarade inte riktigt på vissa frågor utan hänvisade till en annan individ istället. Dessa individer hade en rätt så stor roll inom projektet och det var som politiker. Och anledningen till att IP1 valde att delta i projektet berodde på tidigare intressen kring funktionshinder och blev sedan tillfrågad utav den som höll i projektet, som vi även har intervjuat. Det som IP1 svarade kring frågan ifall det finns någon skillnad på lagarna emellan Sverige och Vitryssland var att vi har rättighetslagar men inte Vitryssland. IP1 upplevde första mötet med Vitryssland som att de var väldigt skeptiska gentemot projektet och vad de egentligen ville.

När man föder ett barn med funktionshinder i Vitryssland så vet inte föräldrarna hur de skulle hantera det. Så projektet gav tips och råd om hur föräldrarna skulle gå tillväga, då papporna oftast lämnade mammorna. Så genom projektet så försökte de fånga upp papporna och försöka få dem att förstå. Individer med funktionshinder har inte heller samma rättigheter gällande skola som vi har i Sverige.

IP1s upplevelse kring projektet har varit att de bidragit med något bra, att det varit till nytta. Och tyckte att projektet fungerade väldigt bra och hade bra samarbete. Bägge länderna har fått lära sig utifrån varandra. Dock har det även uppstått problem under projektets gång och ett stort problem var att få Vitrysslands förtroende för dem som ledde projektet eftersom de var väldigt skeptiska. Men även att när de ifrån Sverige berättade för föräldrarna hur vi har det här så hade föräldrarna svårt att tro på det. Att man får bidrag men också hjälp i hemmet. De mest negativa med projektet har varit att det har gått väldigt långsamt.

De använde sig utav konferenser där man bjöd in regionens tjänstemän, politiker och föräldrar. Men även media kom mot slutet och deltog. Detta använde de sig utav för att nå ut och hjälpa föräldrar men även barn och ungdomar med funktionshinder.

Informant 2

När vi sedan intervjuade IP2 så fick vi även en mer positiv känsla, för IP2 verkade vara mer entusiastisk över projektet. IP2 var handikappkonsulent i Halmstad kommun då även arbetade med att ta fram handikapps politiska program. Men rollen inom projektet var som sakkunnig inom det området efter all erfarenhet. IP2 har alltid varit intresserad utav de internationella och allt som rör olika sorters funktionshinder, och hade då även kontakt med projektledaren vilket sedan medförde att IP2 fick förfrågan om att delta i projektet. Eftersom det fanns ett stort intresse kring ämnet så var det de som påverkade beslutet till att faktiskt delta i projektet. Men även att det fanns en känsla utav ansvar att hjälpa andra länder som inte har det lika bra som vi.

"Man vill ge hopp till andra människor" (IP2, 04:04)

IP2 kände heller inte till lagarna i Vitryssland men att de saknar de rättighetslagarna som finns här i Sverige. Dock säger IP2 såhär:

"Men det som jag kan känna, vi har ju vissa rättighetslagar som LSS där det pekas ut att man har rättigheter till gruppbostad och personlig assistent. Den typen utav direkta rättighetslagar har man inte vad jag kan förstå i Vitryssland. Sen har man kanske mer generella medborgarlagar, men det ger alldeles för lite rättigheter till funktionshindrade"(IP2, 27:00)

Upplevelsen under projektets gång var blandat. IP2 tar upp ett exempel på när de åkte ner första gången till Vitryssland så fick de besöka en institution för individer med funktionshinder, där fyra individer kunde bo i ett rum. Och så var det en föreståndare som var på institutionen och när hon skulle visa rummen för besökarna så knackade hon inte på dörren utan bara gick in. Och då kunde folk ligga i rummen nakna för att de till exempel höll på att bli tvättade. Men sedan när de ifrån Vitryssland besökte Sverige och gruppbostäderna så fick dem en chock även när det gällde en sådan enkel sak som att knacka på dörren och fråga om det var okej att gå in i rummet. Efter några år så blev de vänner och då kunde dem vara mer öppna mot varandra. Det var en stor faktor som var avgörande när det gäller resultatet utav projektet då IP2 säger en väldigt intressant och bra sak:

" Det är först när man får förtroende för varandra som man kan påverka egentligen"
(IP2, 20:00)

Dock IP2 höll med att Vitryssland fick lära sig mycket utav Sverige, men inte tvärtom. Även

här nämns om hur papporna stack ifall barnet var funktionshindrat, och kunde skylla på att kvinnorna hade varit otrogna. Det som var väldigt annorlunda för Vitryssland var att projektet hade med sig en sexolog till Vitryssland som pratade om sex och det var första gången i historien att någon pratade så öppet om sex där. IP2 tyckte att de lyckades relativt väl att uppnå målen tanken på den summan som de fick.

Problem som har uppstått enligt IP2, det som misslyckades lite var att de var där många gånger och hade med sig individer som hade olika sorts funktionshinder. Men när de gjorde studiebesök till Sverige så skulle de också ha med sig individer med funktionshinder, men det blev aldrig av. IP2 berättar även att de aldrig fick träffa de som hade ett grövre funktionshinder, utan oftast var det dem med mildare funktionshinder. Det som IP2 blev väldigt rörd utav var under ett seminarium då en med funktionshinder ställde sig upp och frågade om vad man ska göra för att komma till Sverige. Det positiva med projektet har varit att projektet har fått möjligheten till att påverka stort när de gäller attityd och bemötande. Att de helt enkelt blev ett lyckat projekt.

IP2 talar även om vad det är som har påverkat själva resultat utav projektet förutom förtroendet som de lyckades få för varandra. Median påverkade en del eftersom att det spreds sig i Vitryssland genom tv, radio och tidningar. Mot slutet utav projektet så befann sig median alltid på seminarierna som man hade. Sedan när det gäller hur samarbetet emellan Vitryssland och Sverige fungerade var rätt bra eftersom att de ifrån Sverige kunde använda sig utav en tolk som underlättade en hel del eftersom de fanns de som hade svårt för engelska. Sedan har de handlat om mycket e-mejl kontakt gällande planering innan möten, eftersom de ifrån Sverige var i Vitryssland två gånger och vice versa så det handlade om täta resor.

Informant 3

IP3s roll inom projektet är projektledare och anledningen till att IP3 har valt att delta i projektet är på grund utav att själv att fått ett barn med funktionshinder, men även för att IP3 hade fått förfrågningar ifrån andra mammor som hade barn med funktionshinder ifall IP3 kunde hjälpa till med att bygga upp ett fungerande handikappförening i Vitebsk.

Och som IP3 även säger om mammorna:

”Jag hade förmånen att träffade dem på en konferens i Stockholm. De berättade om sin frustration över vilket liv barnen med funktionshinder levde i Belarus samt på vilket sätt de

som föräldrar blev bemötta av myndighetspersoner. Eftersom Belarus har skrivit på FN:s barnkonvention i sin helhet var det inte svårt att fatta beslutet – vill de ha min hjälp och om jag kan tillföra något så ställer jag upp. Kan jag bidra med något för mammorna och deras barn i Belarus ska jag givetvis göra detta” (IP3, sid. 1).

IP3 svarade på ett mer utbrett sätt på våra frågor kring de olika lagarna och om de fanns någon skillnad mellan Sverige och Vitryssland gällande funktionshindrade och det som finns är att i Sverige är det rättighetslagar och i Belarus är skyldighetslagar:

”[...] innebär att någon, i det här fallet kommuner, har en skyldighet att erbjuda medborgarna vissa saker, men i den målgrupp som projektet arbetar med är de enskilda behoven enormt stora beroende på diagnos och personligt behov” (IP3, sid. 2).

Samtidigt påpekar IP3 att ” Rättighet betyder innebär inte med automatik att ”du får allt du pekar på”. (IP3, sid. 2).

De stora skillnaderna mellan lagstiftning i Sverige och Vitryssland är att i Sverige har alla barn rätt till att få gå i skolan, vilket är inte självklarhet i Vitryssland; det finns både LSS-lagen (lagen om särskilt stöd till funktionshindrade) och LASS – lagen (Lagen om assistansersättning) är speciella lagar i Sverige. (IP3, intervju).

IP3 har haft många och varierande upplevelser under projektets gång. IP3 har upplevt en stor och snabb utveckling i frågor rörande människor med funktionshinder:

”Från att vara ganska anonyma har människor med funktionshinder fått en framskjutande plats i politiken” (IP3, sid. 3).

IP3 fortsätter att vidareutveckla att tack vare möjligheter att få träffa olika företrädare från olika kommuner gav det resulterade i förändringar i kommunernas arbetssätt med projektets målgrupp. IP3 nämner även att han har sett det själv hur bostad anpassades för rullstolsburen man, hur arbetsplatser för människor med funktionshinder skapades, hur gruppboende för två personer med funktionshinder skapades.

Sedan när de gäller de stora förändringen och upplevelsen var, enligt IP3:

” Under 11 år jag varit verksam i Vitebsk och i regionen har förändringen för målgruppen varit snabb. Det som har tagit dem 11 år har tagit oss 60 år att förändra, enligt min

mening”.(IP3, sid. 3).

IP3 nämner vidare på vilka sätt den svenska delegationen har varit hjälp och stöd för utvecklingen för Vitebsk region:

- de har varit inspirerande till att öppna så kallade centra (daglig verksamhet);
 - de har gett fortbildning till de som beslutar och arbetar direkt med målgruppen;
 - de har medverkat i att arbetsmöjligheter tagits fram;
 - de har medverkat i att anpassade bostäder byggts;
 - de har även medverkat i att en gruppbofastad har iordningställts
 - de har medverkat i att förändra attityder till funktionshindrade av allmänheten
- (IP3, intervju).

Det har även uppstått lite problem under projektets gång sådana som att de demokratiska skillnaderna skiljer sig, allt ska dubbelkollas, de praktiska arbetet har börjat lossna då det inte finns lika mycket kontakter kring planering som det tidigare fanns men även själva språket. Det som däremot har varit positivt med projektet är att de fått uppleva kulturella skillnaderna både i privatlivet och i arbetet; att projektet även har skapat nya idéer både i Halmstad och Vitebsk region; att det var inte bara tjänstemän och politiker som medverkat i projektet utan även de personerna som arbetar med målgruppen direkt; att föräldrarna i Vitebsk har fått hjälp med nya insatser men att de även medfört att individer med funktionsnedsättningar har fått en högre status i Vitebsk region. (IP3, intervju).

Medier har påverkat på utspridning av informationen om projektet i Vitebsk region, däremot inte i Halmstad kommun:

”Det skrivs och informeras massor i olika medier. Många fler i Vitebsk region, men även utanför, har läst och uppmärksammat projektet med målgruppen. Jag upplever att fler och fler höga företrädare för de olika kommunerna i Vitebsk region vill vara med på ett mer aktivt sätt än tidigare” (IP3, sid. 6).

Vidare i sin intervju förklarar IP3 att projektets arbete går inte ut på att hjälpa familjer med barn med funktionshinder att hjälpa, men den svenska sidan har bjudit in olika företrädare för handikappföreningar och kommunerna i Vitebsk till konferenser och seminarier, även att de

har träffats på olika dagliga verksamheter och informerat om deras arbetssätt (IP3, intervju).

Gällande situationen i Vitryssland för familjer med barn med funktionshinder som var förut utlåter IP3 på det här sättet:

”Ur min synvinkel var det inget vidare då jag kom först till Belarus. Jag har haft förmånen att träffa många familjer med barn med funktionshinder, de hade inte lätt varken med arbeten eller med pengar eller hjälp från kommunerna.

Barn med grava funktionshinder fick ingen hjälp efter fjärde levnadsåren. Antingen skulle du som familj lämna ifrån dig ditt barn eller så du fick sköta det själv. De allra flesta överlevde inte det femte året, enligt de familjerna som jag pratat med” (IP3, sid. 7).

I slutet av intervju säger IP3 att det inte har skett någon förändring ännu i Sverige. Det har pratats och vitryssarnas sätt att arbeta med målgruppen, bland annat att de i Vitryssland har oftast högskoleutbildning, men här i Sverige räcker det att ha gymnasial utbildning för att få arbeta med individer med funktionshinder. Den andra skillnaden som svenska delegationen som har funderat på att i Vitryssland blandar man individer med funktionshinder med olika diagnoser, samtidigt som i Sverige placeras in funktionshindrade i diagnosgrupper på skolor och daglig verksamhet. (IP3, intervju).

Avslutningsvis säger IP3 med ett hopp:

”Jag hoppas att vårt sätt ska förändras inom kort” (IP3, sid. 8).

6.2 Den vitryska delegationen

Informant 4

De intervjuerna som togs från de deltagarna av den vitryska delegationen genomfördes genom att informanterna fick svara på sammanlagt 25 frågor via e-post. Frågorna rörde olika områden som vi var mest intresserade av och vi ville ha ett mer fördjupade svar på vissa frågor. De två informanterna har en stora och viktiga roll i projektet och IP4 arbetar som Ordförande i Styrelse Vitebsk regionala kontor offentlighetslig förening” Vitryska fredsfonden”.

IP 4 säger att intresse för detta projekt styrdes framförallt på grund av intresse för situationen för människor med funktionsnedsättningar och även att hjälpa denna målgrupp att anpassa sig

i samhället, med hjälp av den svenska delegationen och dess erfarenheter.

Den stora faktorn som drev just till att delta i projektet var:

”Den vanliga mänskliga faktorn... och en vilja att ge *så* mycket information om rättigheter för personer med funktionshinder” (*IP3 intervju, sid. 1*).

På frågan om det finns några skillnader mellan lagstiftning i Vitryssland och Sverige får vi i ett svar att den största skillnaden är att Vitryssland har begränsat statligt budget, men påpekar att i projektet får de det som behövs:

”Inom projektet får vi de medel som används. Detta tillåter oss att förbättra livskvaliteten för våra funktionshindrade”. (*IP4 intervju, sid. 2*).

IP4 upplevde att hela projektet fortlöpte i en atmosfär av förtroende och förståelse av både parterna, det vill säga från Vitebsk region (Vitryssland) och Halmstad kommun (Sverige). IP4 tycker att det inte har uppstått några problem under projektets gång utan säger att ledarna för sociala myndigheter har arbetat med målgruppen, att det fanns möjligheter att komma till Sverige och besöka olika slags verksamheter och få så mycket nytänkande information. IP4 påpekar även att varje år i Vitebsk region ordnades konferenser, seminarier, utbyte av erfarenheter, studerande av juridik och dess praktiska tillämpning var viktiga delar i projektet.

IP4 anser att projektet har nått de uppsatta målen gradvis, från år till år har förståelse och attityden i gentemot människor med funktionshinder har förändrats i det vitryska samhället. Förändringarna har även hänt på förskolor; har även bildats workshops, konstföreningar, idrottsföreningar där barn och ungdomar med funktionsnedsättningar kan delta i. Bland de viktigaste var bland annat menar IP4 att ungdomar med funktionsnedsättningar har en möjlighet att komma ut ur sina lägenheter med stor glädje och kan kommunicera med varandra, lära sig att sådana praktiska färdigheter/saker som att laga mat, räkna pengar, göra hantverk och sälja dem på mässor.

Massmedier sådana som TV, tidningar och radio har påverkat på utspridning av informationen av projektet, tack vare de medel har befolkningen blivit informerad av projektet och dess syfte.

IP4 tycker att trots att det fanns kulturella och nationella skillnader mellan länderna så påverkade de inte på själva projektets gång och dess resultat, utan det har bidragit till

förståelsen av partner.

Under intervjun sägs det också att situationen för människor med funktionsnedsättningar för 10-20 år sedan var förskräcklig:

”Besök av den vanliga skolan med barn med funktionsnedsättning ansågs som nonsens, i bästa fall fick barnet hemundervisning” (IP4 intervju, sid. 4-5).

Föräldrarna var fasta i sina hem med sina barn som hade funktionsnedsättningar, för någon måste ju ta hand om barnet, och det ledde till att föräldern inte fick arbeta utan fick pension och allt ledde detta till att familjen var fattig och deras situation bara förvärrades.

Efter att Vitebsk region har fått del utav information från Halmstad kommun vad gäller arbete, rehabilitering, utbildning, miljö utan hinder har påtagliga förändringar skett, menar IP4 i sin intervju.

”I Vitryssland har etablerats produktionen av låggolvbussar, järnvägsagnar har blivit utrustade för rullstolsbundna människor och även tjänsten ” Social taxi” införs. ” (IP4, intervju, sid. 5).

Kontinuerlig process att skapa lika möjligheter för barn och ungdomar med funktionshinder, förbättra deras livskvalitet har startats, genom att skapande av nya arbetstillfällen för ungdomar med funktionsnedsättningar, tillgång till skolor, kulturinstitutioner, dock var lite svårare att engagera fäderna och ta ansvar i familjen gällande att utföra arbetsuppgifter.

Avslutningsvis poängterar IP4 att ekonomiska möjligheter i Vitryssland inte tillåter att till fullo säkerställa de behövande handikappade individuell rehabilitering anläggningar och bostäder för ett självständigt liv för ungdomar med funktionshinder.

Informant 5

Den andra informanten från den vitryska delegationen arbetar som chef för hantering av socialt stöd i utskottet för arbete, sysselsättning och socialt skydd i Vitebsk regionstyrelsen.

Anledningen till varför just IP5 valde att vara med i projektet var att deltagandet i samarbetsprojektet kan förbättra den professionella kompetensen hos vitryska sidan och

använda och förknippa de kunskaperna till arbetsuppgifter de har på sina arbetsplatser med funktionshindrade barn och ungdomar. Sedan när det gäller vad det var för faktorer som påverkade IP5 att delta i detta projekt var:

” nödvändighet att verkställa regeringens program för att förbättra situationen för personer med funktionshinder i samhället i Vitryssland, samt intresse för utvecklingen i Sverige (Halmstad) i frågor om rehabilitering, utbildning och sysselsättning för personer med funktionshinder, även situationer för familjer med ett handikappat barn”. (IP5, sid. 1)

Det finns en rad olika lagar gällande barn och ungdomar med funktionsnedsättningar, säger IP5, bland dem nämns sådana som:

” Om förebyggande av funktionshinder och rehabilitering”, ” Sociala skyddet för individer med funktionshinder i Vitryssland”, ”Social service”. (IP5 , sid. 1).

IP4 berättar även att skillnader mellan Sverige och Vitryssland gällande lagar för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar är målgruppens rättigheter. Vitryssland är på väg till att underteckna den internationella Konventionen om rättigheter för individer med funktionsnedsättningar, säger IP5, och att de får

”föra sin lagstiftning i överensstämmelse med Konventionen.” (IP5, sid. 2).

IP5 berättar vidare att den senaste lagen som har införts i Vitryssland är” Om förebyggande av funktionshinder och rehabilitering, statliga program:

” Ett integrerat program för utveckling av sociala tjänster för 2011-2015, genom att skapa livsmiljö för personer med fysiska funktionshinder utan barriär under 2011-2015. (IP5, sid. 2).

IP5 säger att projektet imponerade på henne av dess betydelse och inflytande på arbete med rehabilitering av personer med funktionsnedsättningar. IP5 anser att uppsatta projektets mål har blivit nådda, och att det inte uppstått några problem under projektets gång, förutom att

” bristen på kunskap var det enda problemet”. (IP5, sid. 2).

IP5 tycker att det positiva med projektet var att det fanns möjligheter för experter från Vitebsk

region institutioner och organisationer att få komma till Halmstad kommun och bekanta sig med den svenska modellen att arbeta med barn och ungdomar med funktionsnedsättningar, men samtidigt finns det nackdel i projektet, förklarar IP5 i intervjun, att det inte fanns någon möjlighet att få någon slags utbildning av ”smala” specialisterna av Vitebsk region i Sverige.

Det är många organisationer som var involverade i projektet, bland dem var: territoriella centra för sociala tjänster, utbildnings system- Centrum för korrigerande och utveckling av utbildning och rehabilitering, offentliga sammanslutningar av individer med funktionshinder.

IP5 förklarar hur de hjälper till de behövande familjer som har barn med funktionsnedsättningar och framför allt de här familjerna testats, sedan identifieras deras problem och behov, sen åtgärdas de problemen med hjälp av stöd och bistånd, men även ordnas det olika utbildningsseminarier om familjerelationer som till exempel att ha ett barn med funktionsnedsättning.

Det har hänt många positiva förändringar för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar, och de ägde rum på alla områden i livet, säger IP5 i slutet av intervjun:

”att aktivt skapades en miljö där man kan förflytta sig utan hinder, ett nätverk av medicinska institutioner och social rehabilitering, skapades arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättningar, att det gavs ut informationsstöd till detta problem i ett samhälle, tack vare stöd från massmedier”. (IP5, sid. 4)

6.3 Kort sammanfattning

Sammanfattningsvis fick vi svar på de frågor som vi ville ha svar på. Dock var det svårt att få information utav vissa informanter. Det medförde att vi fick försöka fördjupa oss i de andra intervjuerna för att få fram ytterligare svar på våra frågor. Att skapa förtroende för varandra medför att individerna blir mer öppna och mottagliga för förslag. Det är även viktigt för att kunna nå fram till ett bra resultat. En annan stor faktor som påverkade var även medias roll i det hela, även om det tog tid innan de blev inblandade. Det finns även skillnad emellan informanterna när de gäller deras syn på vilka problem som har uppstått under projektets gång, vilket kan bero på att vi alla uppfattar problem på olika sätt.

7. Analys

I detta kapitel kommer analys presenteras, genom att koppla ihop alla teoretiska infallsvinklar med sammanfattning av alla intervjuer som genomfördes.

Efter vi har genomfört intervjuer med alla våra informanter kan man sammanfatta deras svar på följande vis, utifrån informanternas svar: ett utav problem som var ett hinder för alla som var involverade i projektet var saknad av tillit till varandra i början av samarbete, men ju mer de lärde känna förde det till ett förtroende som skapades mellan två parterna. En utav viktiga faktoren som påverkade projektets resultat var medias roll, eftersom tack vare Tv, radio, tidningar spred informationen sig om projektet och dess mål i hela Vitebsk region, enligt informanternas berättelser.

7.1 Livets olika sidor och stigmatisering

Erving Goffman (2009) skriver och visar genom analys i sin bok som heter ”Stigma” hur den kampen pågår mellan samhällets normer och avvikande individer. Att avvika från normen kan bero på att du pratar konstigt eller med brytning eller du inte räcker till genom att vara arbetslös, då hamnar man utanför det normala livet. Man blir helt enkelt stämplad som ”onormal” och att man sedan heller inte kan visa sig på offentliga platser. Men vad är det egentligen som är normalt och inte normalt? Vem är det som bestämmer vad som är normalt? Förr i tiden kunde individer som har någon slags funktionshinder stämplas som ”onormala”. Detta kan man ibland även se idag då det finns fortfarande individer som har kvar fördomar och kanske inte tycker att individer med funktionshinder ska synas. Ändå har samhället försökt få fram individer med funktionshinder genom media, då det har utförts rätt många program om dem i TV.

Vi alla har förmodligen någon gång hört hur vissa individer säger att det inte är okej, individer med funktionsnedsättningar skämmer endast ut sig i tv och att alla endast skrattar åt dem. Medan andra har tyckt att det har varit bra med de programmen, så att samhället får en chans att se dem ifrån en annan synvinkel. Vad är det då som är rätt och fel i den här situationen? Tyvärr finns det de människorna som stämplar individer med funktionshinder ännu mera. Goffman skriver även om hur enkelt de är för människorna i samhället att döma och stämpla

individer utifrån ytliga saker och inte genom att veta hur individen egentligen är som person. Är det egentligen rätt utav människorna i samhället att döma en individ utifrån ett sådant ytligt sätt? Nej egentligen kan man tycka, men tyvärr så är det så och kommer alltid att vara så. Det är lätt för människor att döma individer så pass enkelt. Kanske handlar det egentligen om en rädsla då man kanske inte har så mycket kunskap om individer med funktionshinder. Och de sägs att när du saknar kunskap om vissa saker, så blir människan istället rädd och dömande då man kan se detta även gällande människors åsikter kring olika religioner. Frågan är om det finns något sätt som man kan göra för att människor inte ska vara lika dömande och få mer kunskap. Men tyvärr får helt enkelt hoppas på att de dömande synerna kommer att försvinna med tiden.

Den intressanta frågan är egentligen, varför har det tagit Sverige 60 år att utvecklas kring frågan om funktionshinder, och än idag så är man fortfarande dömande och har den synen gentemot dem. Varför ska man än idag stigmatisera dem. Medan för Vitryssland tog det endast 11 år och det som är frågan är ifall dem till och med har en bättre syn gentemot de funktionshindrade än vad vi har. Vi alla utvecklas på olika sätt och olika fort. Det kanske även handlar om när det gäller vissa individer i samhället så som mobbare, att de helt enkelt behöver döma folk för att själva kunna må bra. Och då kanske individer med något slags funktionshinder blir ett lätt offer. Det är många gånger som man har sett en individ med grav funktionshinder i rullstol, och ser sedan blickarna ifrån individerna runt omkring. De pekar och skrattar och helt enkelt hånar dem, det som de kanske inte tänker på är att vem som helst egentligen kan hamna i den situationen. Det räcker med en olycka, att man lyckas få ordentliga skador på hjärnan så att man tappar förmågan till att tala, röra sig m.m. Det är egentligen så som de individerna borde tänka, men även hur det hade de känt ifall andra runt omkring pekade och skrattade åt dem.

7.2 Normaliseringsprincipen

Nirje (2003) skriver om vikten utav normaliseringsprincipen som handlar om att ha en förståelse för de funktionshindrade men även att individer med funktionshinder ska ha samma möjlighet i livet som alla andra individer. Och detta kan man se tydligt att samhället försöker uppnå genom de olika lagarna som finns idag här i Sverige. Men trots detta så finns det fortfarande ställen som de individer med funktionshinder inte kan ta sig till som har rullstol, till exempel, eller inte ens får de hjälp dem behöver.

Än idag finns det fördomar mot individer med funktionshinder, men det tar tid innan samhället utvecklas ännu mera och att fördomarna ska försvinna helt. Men idag så är de mera öppet än vad det varit för, då det finns aktiviteter för dem så som Rock Halland och Skåne rock. De två eventen är om en kväll som angörs för individer med funktionshinder, där man hyr in ett band som spelar på kvällen men även att man hittar på olika saker så som karaoke och olika sorters andra lekar. Det är kanon att sådana event arrangeras och borde egentligen finnas ännu flera överallt i Sverige.

Men när det gäller skolan så finns det special klasser idag för individer med funktionshinder som ger de större möjlighet och mer hjälp för att kunna hjälpa dem.

En annan utav sak som tas upp utav Nirje (2003) tycker vi är väldigt viktigt för individre med funktionshinder när det gäller normaliseringsprincipen.

Det är att normaliseringsprincipen handlar också om att individer med funktionshinder ska kunna ta egna val, har egna önsknigar, mål och krav, att de kan få bestämma och att de även ska respekteras. (Nirje, 2003)

Vi nämnde tidigare de åtta integrationerna som Nirje (2003) tar upp: fysisk, funktionell, familj, grupp, social, samhällelig, organisatorisk och internationell integration. De här åtta integrationerna handlar om hur individen ska ha samma möjlighet till en likvärdig vardag som alla andra i samhället har. Att möjliggöra vardagen miljö mässigt, få möjligheten till att gå i skolan, rätten till att ha ett privatliv med relationer, få möjlighet till sociala kontakter, att de själva ska kunna få bestämma, få hjälp med att utvecklas men även att kunna få möjlighet till att kunna resa. Det här åtta punkterna kan vara en självklarhet i Sverige, dock inte så självklara i Vitryssland. Dock genom att ha fått fram intervjuer kring projektet så har vi uppfattat det som att mycket utav de här sades till dem i Vitryssland, att man försökte få fram de här punkterna utan att kanske tänka på att de faktiskt handlar om normaliseringsprincipen.

7.3 Sociala fält

Bourdieu skriver även om samhällets olika sociala fält som en individ kan ingå i. De sociala rummen handlar om en kamp när de gäller för de symboliska och materiella tillgångarna som man har. Och att det även krävs en viss resurs för att du ska kunna ingå, och det är då man börjar fundera över ifall de funktionshindrade kan ingå i de här fälten? Har de samma möjlighet som de alla andra har? Vissa individer med funktionsnedsättningar kanske har svårt eller till och med saknar den sociala kompetensen men det ska inte innebära att de inte får ta

plats i de olika rummen. Är det då samhällets uppgift att försöka hjälpa de? Sverige har utvecklats en hel del när det gäller hur de såg ut för endast några år sedan, men man kanske kan tycka att det inte har utvecklats tillräckligt. Utifrån våra intervjuer kring projektet som pågick och pågår mellan Sverige och Vitryssland så har det visat sig att Vitryssland har utvecklats mera än vad Sverige har gjort. Här så kan man börja fundera kring hur det kommer sig att det är så. Frågan är även hur fungerar det i Vitryssland när det gäller de olika sociala fälten, tyvärr är det svårt att ta reda på det. Men oavsett vart vi befinner oss i världen så kommer de här sociala fälten att existera, och vi kommer alltid att kämpa för att kunna ingå i en men även att kunna stanna kvar.

Om man gör en analys om hur det såg ut situationen i Vitryssland för individer med funktionsnedsättningar bara för 10 år sedan då kan man knappt tro att det är sanningen:

” Besök av den vanliga skolan med barn med funktionsnedsättning ansågs som nonsens, i bästa fall fick barnet hemundervisning” (IP3 intervju, sid. 4-5).

Utvecklingsprocessen har inte pågått så intensivt just för individer med funktionshinder i Vitryssland, vad gäller deras rättigheter som till exempel sådana självklara saker att få gå i skolan, träffa sina kamrater, gå på bio eller skaffa en familj att leva ett normalt liv. B. Nirje utvecklat sin teori om normaliseringsprincipen då han menar att alla människor med något slag funktionshinder har rätt till att få ha samma levnadsvillkor som alla andra.

De får rätt att vara med i olika sfär i samhället och få bestämma, få hörda deras röster, att de ska ha sina mål och krav och få respekt, menar Nirje (2003). I Rapporten ” Samarbetsprojekt mellan Halmstad kommun och Vitebsk region, Vitryssland” beskrivs problematik i Vitryssland som sådan:

”[...]funktionshindrade inte ger något tillbaka till samhället varför ska vi satsa medel på funktionshindrade?” (Rapport, 2008, sid 1).

Visst låter det främmande för oss som bor i västerländskt land som har utvecklats så pass mycket just vad gäller lagstiftning, rättigheter för människor med funktionsnedsättningar, men det som nämnts ovan i rapporten är, tyvärr, verklighet i sådant land som, Vitryssland.

”Samhället ska anpassa sig till personer med funktionshinder och inte tvärt om” (Rapport, 2008, sid. 1).

Ett av projektets mål var att förbättra bemötandet av individer med funktionshinder, att alla i samhället måste respekteras och behandlas jämlikt, som C Wright Mills skriver i sin bok ”

Den sociologiska visionen” och det har utvecklats i positiv inriktning.

Det var den grundpunkt som projektet byggdes på och genom att ändra attityder och bemötande hos allmänheten gentemot individer med funktionsnedsättningar, även att utveckla sådana viktiga punkter som: utbildning för alla oavsett diagnos, habilitering, arbete och tillgängliga miljöer.

Att ta hänsyn till och arbetet med funktionshindrade ska vara en naturlig del i alla politiska beslut, både i Vitebsk region och i Halmstad kommun, berättar IP5. I sin intervju delar IP5 även med att genom deras gemensamma samarbete får den svenska delegationen en annan omvärldsbild med erfarenheter, bland annat just hur de arbetar med handikappfrågor i Vitebsk region och i Vitryssland.

”Detta bidrar till att även våra egna attityder tydliggörs och det gagnar vårt eget arbete med handikappfrågor” (Rapport, 2008, sid. 2).

Resultatet av projektet visade att det har förändrats situationen för individer med funktionshinder i Vitryssland i olika sfär, men inte särskilt mycket i Halmstad kommun. Varför blev det inte ömsesidig process? Berodde det kanske på att Vitryssland har undertecknat ett internationella konventionen om rättigheter för individer med funktionsnedsättningar och behövde föra sin lagstiftning i överensstämmelse med konventionen, och projektet har riktats just på detta område istället för att fokusera sig på bägge parterna? Eller är det så att resultatet av det gemensamma samarbetet visar sig i Halmstad kommun efter 5-10 år? Eller kan det helt enkelt bero på att vi redan här i Sverige hade så pass mycket kunskap som vi kunde bidra med och lära ut när dem ifrån projektet åkte ner till Vitryssland. Medan Sverige fick utvecklas på egen hand, och det fanns inte något sådant här projekt som kunde hjälpa oss att utvecklas och ge oss kunskap.

7.4 Analys kring intervjuerna

Det har även varit intressant att se och analysera hur det kunde skilja sig mellan de olika informanterna och deras svar. Vissa har kanske varit mera positiva kring projektet, medan andra lite mindre. Vi kunde uppleva att vissa utav informanterna kanske inte tyckte att det här projektet skulle fortsätta utan att det var dags att lägga ner det. Men om projektet har lyckats med att bidra till så mycket förändring och fortsätter än idag, varför ska det då läggas ner? Men visst projektet kan inte pågå i hur många år som helst, borde kanske finnas en viss gräns. Men vi kan tycka att så länge det fortsätter att bidra med en mängd positiva förändringar och

framgångar så ska projektet hållas vid liv.

Sedan handlar det också om att alla individer kan uppleva samma situation på olika vis och det är väldigt intressant att få ta del utav det. Men de flesta har varit väldigt positiva och väldigt glada över att få berätta för oss om projektet än vad andra kanske har varit. Det som vi kan undra är varför de i Vitebsk var så pass skeptiska och negativa ifrån början? Hur kommer det sig att de funktionshindrade i Vitebsk inte fick chansen att åka till Sverige tillsammans med de andra. Detta är även något som vissa utav informanterna har ifrågasatt, dock är det svårt att få svar på dessa frågor. Även om de i Vitebsk till en början var skeptiska och negativa så mot slutändan var de mycket mera positiva. Detta kan man se genom att media blev inblandat, men också genom att se hur mycket som de har utvecklats på så kort tid.

Men även att det idag finns lagar gällande barn och ungdomar med olika sorters funktionshinder så som sociala skyddet.

Vissa utav informanterna upplevde att det inte fanns någon skillnad mellan de kulturella och nationella skillnaderna emellan Sverige och Vitryssland. Men det intressanta är att andra informanter tyckte att det fanns skillnad, dock ansåg de att det inte påverkade projektets resultat.

En informant berättade om att de fanns skillnader när det gäller lagar för barn och ungdomar som har någon sorts funktionshinder, och så som vi uppfattade det så är Vitryssland på väg till ett likvärdigt samhälle som vi har här idag när de gäller barn och ungdomars rättigheter som har någon sorts funktionshinder. Trots detta så skriver J. Abrahamsson (2007) om vilka brister hon upptäckte i sin forskning när hon befann sig i Vitryssland och intervjuade. Men även att tyvärr så finns den gamla synen kvar i samhället om hur individer med funktionshinder kan vara avvikande och vara bara problem. Och det som vi kan tycka är väldigt intressant som vi tidigare nämnt är om de största problemet som diskuteras utav Unicef:

”Unicefs rapport tar upp problemet med en dold attityd bland specialister som i första hand tänker på sin egen prestige eller/och på vinst för sin arbetsplats. Barnens bästa kommer i skuggan av tävlingsinstinkten.”(J. Abrahamsson, s 34, 2007)

Vi skulle vilja påstå att detta är nog ett problem som finns i hela världen, vi säger att barnen är vår framtid men ändå sätts barnen på något sätt i skuggan oavsett om det har funktionshinder

eller inte. Det som man även kan tänka på är att det finns barn med funktionshinder som har otrolig talang inom specifika område så som matte eller konst, men vad är det för stöd eller hjälp de får för att utvecklas och kunna få dem att nå sin dröm? Vi vill här ännu en gång koppla de åtta integrationerna som Nirje (2003) tar upp för allt det vi nu analyserar handlar om de åtta integrationerna. Individens med funktionshinder rättighet som borde gälla i hela världen och inte glömma bort dem.

Tyvärr när det gäller de som vi intervjuade genom e-post, gick det inte att få ansikte mot ansikte intervju. Vi hade gärna velat åka till Vitryssland och få ta del utav projektet, men tyvärr så räcker inte tiden till och projektet är avslutat. Det hade varit enklare för oss att kunna analysera och inte endast utgå ifrån dokumentation och intervju, utan att få chansen till att själva få uppleva och se hur det är i Vitryssland, men vi glada att få en möjlighet att intervju individer ansikte mot ansikte här i Halmstad kommun och ta del utav deras erfarenheter och åsikter gällande arbete med barn och ungdomar med funktionsnedsättningar.

8. Slutdiskussion

I det här kapitlet kommer det att redovisas vilka slutsatser vi har kommit fram till i denna studie.

Det har varit väldigt intressant och lärorikt för oss att få ta del utav det här projektet. Efter att vi genomfört våra intervjuer med våra informanter både från Sverige och Vitebsk region i Vitryssland så har det varit väldigt intressant att se skillnaderna emellan deras svar och upplevelse. Och detta på grund utav att det verkligen har skiljt sig från individ till individ om vilka problem som de själva har tyckt har uppstått och helt enkelt vilka känslor som de fick uppleva. Men också har det varit intressant att få ta del utav Vitebsk regions utvecklingsprocess när det gäller rättigheter kring barn och ungdomars funktionsnedsättning. Vi har även under intervjuernas gång upplevt hur vissa utav deltagarna har varit mera engagerade än andra, då vi även känt av att en utav informanterna inte alls var så positiv på projektet och tyckte väl att de skulle avslutas.

Anledningen till att vi valde de teoretikerna Goffman, Nirje, Mills och Bourdieu beror på att det har varit mest relevant till vårt ämne i projektet. Det som man kan känna är att individer med funktionshinder blir på sätt och viss stigmatiserade i samhället, och har svårt att ingå i de olika sociala fälten på grund utav det. Så därför har de varit viktigt tycker vi att ta upp Nirjes

(2003) teori om normaliseringsprocessen och om hur viktigt det är att förgylla deras dag men även att ge dem desamma rättigheter till en likvärdig vardag som vi har. Sådana enkla saker som att få hjälp med att klä på sig, duscha, få komma ut bland folk och att man försöker anpassa samhället så att de inte finns så mycket hinder och barriärer. Att de faktiskt ska kunna ha möjligheten till att ta sig vart man vill om man till exempel sitter i rullstol, att de ska vara anpassbar. Hur är det då i Vitryssland egentligen, utifrån vårt resultat så har vi inte fått fram att det finns någon sorts normaliseringsprocess. Detta är något som har fått oss att fundera kring hur dem egentligen har det i Vitryssland, men självklart är det förmodligen deras mammor som hjälper dem med att ta på sig kläder och hjälper dem få en likvärdig vardag som vi har. Men det som väcker tankar hos oss är hur det sen blir när barnen blir äldre.

Ett begrepp som vi tidigare har nämnt är sociala fält som Bourdieu(1999) skriver om och hur alla individer ingår i olika fält utifrån olika saker, exempelvis om du har mycket pengar så ingår du i ekonomisk kapital osv.

Men hur ser det egentligen ut i Vitryssland gällande de olika fälten. Fungerar det på samma sätt, och syns det lika tydligt som kanske här i Sverige? Den största frågan är, i vilket fält ingår individer med funktionshinder? Vi skulle helst utav allt velat fortsätta och undersöka det här samarbetsprojektet för att få reda på mera information om exempelvis sådana saker.

Det vi upplevde och som en utav informanterna påpekade var att i Sverige så har alla barn med funktionshinder rätt till att gå i skolan, medan i Vitryssland så gäller det inte. Alla barn med funktionshinder går inte i skolan där, men en liten del gör det, så vi hoppas på att den här utvecklingen kommer att fortsätta.

Men det intressanta är som en utav informanterna även påpekade att det har faktiskt tagit oss 60 år att utvecklas kring frågan om funktionshinder, medan det endast har tagit 11 år i Vitebsk region.

Det som vi upplever är en stor skillnad emellan Sverige och Vitryssland när det gäller individer med funktionshinder och deras rättigheter. Som Sahlin (2007) skriver som vi även nämnt i tidigare forskning om att förr så engagerade samhället inte när de gällde individer med funktionsnedsättningar, utan detta började inte ändras förrän vid 1700-talet och med tiden så utvecklades det mer och mer. Nirje (2003) skriver om att vid 1950-60 talet så blev de obligatorisk för barn att gå i skola även om de hade någon sorts funktionshinder. Men även att de skulle börja byggas nya enskilda skolor för barn med funktionshinder. Och det som vi kan

känna kring detta är att Vitryssland kanske fortfarande är fast där vi i Sverige var innan 1950-talet. Varför vi känner så här beror även på att vi har läst om tidigare forskning, och J. Abrahamsson (2007) som vi även nämnt i tidigare forskning var en tjej som faktiskt åkte ner till Vitryssland för att själv få delta och kunna se situationen ifrån andra perspektiv. Och det blir ju annorlunda när man själv får se det än att endast få läsa om det. Det som Abrahamsson fick fram genom sina intervjuer var att de fanns brister i skolorna gällande specialister. De funktionshindrade barnen fick inte riktigt de stöd och hjälp som de skulle behövas och detta berodde även på att de helt inte fanns ekonomisk och teknisk resurs.

Vad vi menar med detta är att här i Sverige så får vi hjälp och stöd utav staten, man får avlastningsmöjligheter för föräldrar, då det finns hem för individer med funktionshinder med personal. Medan i Vitryssland så får man inte något stöd utav staten, det som man får är en liten pension som inte ens räcker till de vardagliga behov. Och familjen är tvungen att vara hemma med barnen och inte kan arbeta, vilket medför att det blir en stor fattigdom som leder till ett stort problem i samhället.

Och oftast är det mammorna som tar hand om barnen själv, eftersom att papporna väljer att lämna barnet och kan skylla på att mammorna har varit otrogna eftersom att barnet har fått funktionshinder.

Munir (2002) som vi har nämnt i tidigare forskning visade genom sitt resultat att de finns stora skillnader emellan individerna som har funktionshinder och de som inte har det. Detta kunde man se för de mesta när det gällde den fysiska miljön som beror på olika saker så som brist på olika sorters resurser. Det som Munir även kom fram till som vi kan hålla med är att tyvärr så kommer individer i samhället alltid ha en viss uppfattning gällande individer med funktionshinder. Vi kan bara hoppas på att det försvinner med tiden.

Vi hade tyvärr inte möjligheten att få komma till Vitryssland på grund av bristen på tid och få del utav den resultaten som har hänt i Vitryssland, men det hade varit helt fantastiskt att få uppleva de framgångarna som har pågått i Vitebsk region. Vår studie kan vara ett förslag att få utveckla det vidare och gå ett steg högre genom att förmodligen åka ner till Vitryssland och skriva ett arbete om det andra projektet som pågår idag där involverade aktörerna siktar på de nya målen och utvecklar vidare sin arbetsmodell för att få arbeta med frågor rörande individer med funktionsnedsättningar.

Det som vi kan uppleva är att tyvärr kommer de alltid finnas individer som är negativa och stigmatiserar individer med funktionshinder. Eftersom att fördomar kommer alltid människor att ha och det är något som egentligen aldrig kommer försvinna, och vi tror att det aldrig kommer bli ett samhälle utan fördomar, men sådana samarbetsprojekt som det här, kommer att ändra attityder hos människor och det är bara början på något utvecklande och lärorikt för oss alla.

9. Källförteckning

Litteratur:

Bergstrand, Bengt-Olof, (2011), *LSS 2011-stöd och service till vissa funktionshindrade*. Komlitt, Höganäs.

Bourdieu, P (1999), *Praktiskt förnuft*, Göteborg, Daidalos.

Red. Sven G Carlsson, Erland Hjelmquist, Ingvar Lundberg. (2000). *Delaktig eller utanför. Psykologiska perspektiv på hälsa och handikapp*. Borea

Davidsson, Berit (2007). *Handläggning av stöd och service till människor med funktionshinder enligt LSS och SoL*. Studentlitteratur, Lund.

Denscombe, M. (2008), *Forskningshandboken*, Studentlitteratur, Lund.

Gillham, B. (2008). *Forskningsintervjun. Tekniker och genomförande*. Studentlitteratur

Goffman, Erving (2001), *Stigma*, Stockholm, Prisma

Lindehag, Anna-Greta, Anita Rudolfsson (1994). *Etik, handikapp, rehabilitering*. ATHENA
lär

May, Tim (1997). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur, Lund

B. Nirje, (2003), *Normaliseringsprincipen*. Studentlitteratur, Lund

R. Sahling, . (2007), *Diskrimineringskydd & rättigheter*, Uppsala, Iustus

Red. Malena Sjöberg (2009). *Handikappforskning på tillväxt*. Forskningsrådet för arbetsliv och social vetenskap (FAS), Stockholm.

SOU (1992:52). *1989 års Handikapputredning.. Ett samhälle för alla. Slutbetänkande* . Socialdepartementet, Stockholm.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Mills C Wright (2002). *Den sociologiska visionen*. Arkiv förlag

Vetenskapliga källor:

Abrahamsson, Julia (2007), *Inkludering på vitryska-fältstudier i Vitryssland gällande inkludering av yngre barn i behov av extra stöd utifrån ett västerländskt perspektiv* . Lärarhögskolan, Stockholm

Dag, Munir (2006), *Forskningen om unga människor med rörelsehinder utanför arbetsmarknaden: om barriärer, sociala relation och livsvillkor*. Universitet , Örebro.

Övriga källor:

Bengtsson, Ulf (2008), *Barn och unga vuxna med funktionshinder ska leva utan hinder*. Samarbetsprojekt mellan halmstad, Sverige och Vitebsk region, Vitryssland. Rapport, Halmstad.

10. Bilaga

Bilaga1

Intervju Guide

-Kön
-Ålder

1. *Vad arbetar du med?*
2. *Vad har du för roll inom projektet?*
3. *Hur kommer det sig att du valde att delta i projektet?*
4. *Vilka faktorer påverkade beslutet?*
5. *Vem startade projektet?*
6. *Hur finansieras projektet?*
7. *Vad finns det för politik/lagar för målgrupp som har olika sorters funktionshinder i Vitryssland?*
8. *slag av funktionshinder omfattar projektet och vilken ålder?*
9. *När det gäller lagarna, finns det någon skillnad på dem emellan Sverige och Vitryssland?
Om ja, vad?*
10. *Finns det någon ny lag som införts nyligen vad gäller funktionshindrade barn och ungdomar?*
11. *Vad har du haft för upplevelse under projektets gång?*
12. *Vilka mål har projektet haft?*
13. *Tycker du att målen har uppnåtts? Om ja, hur?*
14. *Vilka problem tycker du att det har uppstått under projektets gång?*
15. *Vad tycker du har varit positivt/negativt med projektet?*
16. *Vad är det för organisationer som har varit inblandade i projektet?*

17. *Vad är det för familjer som har deltagit i projektet?*
18. *Hur har media påverkat projektet tycker du?*
19. *Hur fungerar samarbetet mellan Vitryssland och Sverige? Det vi menar är hur håller ni kontakten emellan?*
20. *Hur ofta åker ni över till "varandra" för att träffas och planera under projektens gång?*
21. *Hur går ni tillväga när ni ska hjälpa familjerna? Är det genom t.ex., seminarier, konferenser m.m.*
22. *Tycker du att de kulturella skillnaderna påverkade projektets mål och resultat?*
23. *Hur har det tidigare sett ut i Vitryssland gällande synsättet mot funktionshindrade barn/ungdomar?*
24. *Hur har det tidigare sett ut i Sverige gällande synsättet mot funktionshindrade barn/ungdomar?*
25. *Hur har förändringsarbetet utvecklats och på vilka sätt i Vitryssland?*
26. *Hur har förändringsarbetet utvecklats och på vilka sätt i Sverige?*

Bilaga 2

Samarbetsprojekt mellan Halmstad kommun och Vitebsk region, Vitryssland

Projektnamn

Barn och unga vuxna med funktionshinder ska leva utan hinder

Projektansvarig

Ulf Bengtsson
Halmstads kommun
Box 153
301 05 Halmstad

Tel: +4635 13 80 50
Fax: +4635 13 80 37
Mobil: +46708 769 409

Diarienummer

Si 2007/0068

Sammanfattning

Projektets långsiktiga mål är att förbättra attityder och bemötandet av och delaktigheten för barn och unga vuxna med funktionshinder, att förbättra deras livsvillkor och att skapa alternativa metoder för utbildning och sociala frågor. Till livsvillkor räknas mänskliga rättigheter som utbildning, habilitering och hälsa samt rekreation och tillgänglighet. Målgruppen är barn och unga vuxna, upp till 35 år, med funktionshinder, i Vitebsk region.

Under projektets tredje år är målet att öka samarbetet och fördjupa kontakterna mellan politiker, myndigheter och handikapporganisationerna. Ta tillvara resultaten av samarbetet i att vidareutveckla handikappprogrammet i Vitebsk region. Öka kunskapen och insikterna hos personer som arbetar direkt med eller i anslutning till målgruppen och målgruppens föräldrar. Öka kunskapen och insikterna hos myndigheter, organisationer, privata och statliga företag samt hos allmänheten om de behov, förmågor och möjligheter som unga människor med funktionshinder har.

Samt att motivera fäderna att ta ett större ansvar.

Bakgrund och problembeskrivning

I både Vitebsk region och Halmstads kommun pågår en process med syfte att öka funktionshindrade barn och unga vuxnas socialisering och delaktigheten i samhället. En central fråga i Vitebsk region är att arbeta med attityder och bemötande hos allmänheten gentemot målgruppen.

Frågan bygger på en uppfattning om att funktionshindrade inte ger något tillbaka till samhället varför ska vi då satsa medel på funktionshindrade.

Svaret på denna fråga är att samhället ska anpassa sig till personer med funktionshinder och inte tvärt om.

Då samarbetet började, 2005, mellan Vitebsk region och Halmstads kommun, har kontakter etablerats och ett konstruktivt samarbete byggts upp mellan politiker, tjänstemän och handikapporganisationer. Samarbetet har visat på behovet av en ökad koordination mellan politiker, myndigheter och handikapporganisationerna i Vitebsk region så att en tydlig

samordning mellan de olika aktörernas insatser kan ske till det bästa för målgruppen. Under planeringsmötet i november 2007 diskuterades samarbetets framtida mål och resultat samt på vilket sätt aktiviteterna ska hanteras och genomföras under projektets tredje år.

Grundpunkterna, som projektet valde att samarbeta kring redan under första projektåret, är fortfarande centrala för den fortsatta utvecklingen av arbetet med barn och unga vuxna med funktionshinder i Vitebsk region. Vi vill gemensamt utveckla frågan om utbildning och arbete.

- Utbildning för alla oavsett diagnos
- Rehabilitering och hälsa
- Arbete
- Tillgängliga miljöer

Projektgruppen har lagt tonvikten på frågan om föräldrarnas ansvar i syftet med att förändra attityder och uppmuntra pappor att våga ta ett större ansvar för sina barn med funktionshinder.

Samarbetspartnern har fortsatt att skapa möjligheter till förändringar/förbättringar för målgruppen men den bristande ekonomin gör att de vill mer än de har råd till.

Som sökande part vill Halmstads kommun fortsätta den långsiktiga samverkan med Vitebsk region. Vi vill fortsätta att stödja utvecklingen i attitydförändringar och bemötande för människor med funktionshinder i Vitebsk region. De erfarenheter vi har kommer vi fortsätta att dela med oss av som då kan omsättas utifrån de egna förutsättningarna de har i Vitebsk region.

Att ta hänsyn till och arbetet med funktionshindrade ska vara en naturlig del i alla politiska beslut, i såväl Vitebsk region som i Halmstads Kommun. Genom vårt samarbete med Vitebsk region får vi en annan omvärldsbild med erfarenheter bland annat hur de arbetar med handikappfrågor i Vitebsk region och i Vitryssland. Detta bidrar till att även våra egna attityder tydliggörs och det gagnar vårt eget arbete med handikappfrågor.

Nådda målgrupper och deltagare

Målgruppen är personer med funktionshinder upp till 35 år, men äldre funktionshindrade tar givetvis också del av de förbättringar som projektet uppnår.

Grund för urvalet av deltagare har varit att engagera personer som arbetar direkt med målgruppen. Urvalet omfattar politiker, tjänstemän, anställda inom kommunal och regional verksamhet samt medlemmar i handikapporganisationer. Vi har fortsatt att ha en fast grupp av personer med olika yrkeskategorier.

De sprider informationen vidare till andra inom och i närliggande verksamheter för att skapa en bredare förståelse för målgruppens möjligheter och behov.

Vid konferensen i april 2008, som genomfördes i Vitebsk, deltog funktionshindrade, handikapporganisationer, politiker, läkare, psykologer, socialarbetare, universitetslärare, tjänstemän, arbetsförmedlingsföreträdare, chefer från rehabiliteringscentra i regionen m fl. På efterföljande mingel kunde vi uppfatta att kontakter togs mellan deltagarna.

Följande personer ingår i projektgruppen:

Från Vitebsk:

Valentina Statsenka

Föreståndare vid centra för barn med funktionshinder
I Vitebsk stad. (Gick i pension mars 2008.)

Tatiana Sidarkova
Svetlana Galubkova

Tjänsteman vid Socialförvaltningen, Vitebsk region
Avdelningschef vid kommittén för arbete och socialt
stöd, Vitebsk region

Zoya Krot

Parlamentsledamot från Vitebsk region

Från Halmstad:

Stellan Andersson
Rose-Marie Henriksson
Ulf Bengtsson

Handikappkonsulent
Kommunstyrelseledamot
Projektledare

Följande personer har deltagit vid projektets möten och konferenser

November 2007 planering och erfarenhetsutbyte i Halmstad.

Program, **se bilaga 1.**

Deltagare:

Projektgruppen, svenska och vitryska

Dessutom deltog Anita Bengtsson, ledsagare till Stellan Andersson.

En lokal tolk

Bertil Nilsson, kommunråd

Marie Liljenberg, rektor på grundsärskolan

Monika Johansson-Björk, avdelningschef för handikappomsorgen

Lärare, elevassistenter och elever på en av Halmstads särskolor

Lärare, assistenter och funktionshindrade vid ett av Halmstads dagliga verksamheter.

Februari 2008 planeringsmöte i Vitebsk.

Program, **se bilaga 2.**

Deltagare:

Rose-Marie Henriksson, Ulf Bengtsson samt den vitryska projektgruppen.

En lokal tolk

April 2008 seminarier och erfarenhetsutbyte i Vitebsk.

Konferensprogram, **se bilaga 3.**

Deltagare.

Projektgrupperna.

Från Halmstad medverkade även,

Föräldern Carola Tellram Wahlberg,

Assistenten Stefan Laslo,

Gruppledare Carina Björk Ottosson

Socionom/sexolog Annika Lindstrand.

Deltagarförteckning på konferensen. **Se bilaga 4**

Maj 2008 kunskaps- och erfarenhetsutbyte i Halmstad.

Program, **se bilaga 5**

Deltagare:

Svenska projektgruppen

10 personer från Vitebsk region, **se bilaga 6**

Habiliteringschef Fredrik Tågsjö och sjukgymnast Cajsa Krug

Gruppledare Carina Björk Ottosson och enhetschef Eva Forsberg-Westerlund samt en del

”brukare” på daglig verksamhet.

Lärarna Agneta Wallentin och Anna Lindgren samt elevassistenter och elever vid en av Halmstads särskolor.

Enhetschef Bo Oscarsson med personal och boende på gruppboende.

Driftschef och trafiksamordnare på Swebus, Britt-Marie Nilsson.

Mediarummets chef, Ingvar Nord med personal och elever.

Augusti 2008 avstämnings- och planeringsmöte i Vitebsk.

Program, se **bilaga 7**

Deltagare:

Svenska projektgruppen samt Svetlana Galubkova, Tatiana Sidarkova och Zoya Krot från den vitryska projektgruppen.

Lokal tolk, Anastasia Zavik.

I staden Postavy möter vi Socialchefen, en hel del socialarbetare och barn och ungdomar med funktionshinder.

I staden Glybokaje möter vi socialarbetare, sjukhuspersonal, funktionshindrade och föräldrar.

I staden Miory möter vi borgmästaren, socialarbetare, lärare, funktionshindrade och föräldrar.

I staden Verhniadzvinsk möter vi borgmästaren, lärare, rektorer, socialarbetare, funktionshindrade och föräldrar.

I staden Rasony möter vi borgmästaren, socialchefen, socialarbetare, rektorer, funktionshindrade, föräldrar och pensionärer.

Tryck och distribution av broschyrer i Vitebsk region, juni – september 2008.

Broschyerna sprids till föräldrar, organisationer, specialister, myndigheter m fl.

Projektets uppnådda mål

Projektets långsiktiga mål

Bemötande

Arbetet med att få och ge ett bra bemötande till funktionshindrade är viktigt.

Under seminarierna under 2006, 2007 och 2008 har seminariedeltagarna fått en grund att jobba vidare på.

Attitydförändringen för målgruppen sker, men det går ganska långsamt.

I Sverige talar vi inte längre om invalider eller handikappade, vi säger funktionshindrade.

I det ryska språket säger man ”invalido”. De i vår närvaro har förstått skillnaden mellan orden och använder orden ”personer med funktionsnedsättning”.

Delaktighet

Det är inte alltid lätt att visa på delaktighet. Delaktighet är inte bara tillgänglighet utan även demokratisk delaktighet.

Ordet delaktighet är svårt att mäta.

Projektet har haft frågan om demokratiska rättigheter som en av de viktigaste att uppnå och/eller förbättra för målgruppen.

Föräldrar till barn med funktionshinder försöker vi påverka att de ska vara med och bestämma om/när något beslutas om deras barn.

Alternativa metoder för utbildning och sociala frågor

Vitebsk region fortsätter att skjuta fram sin position vad det gäller utbildning för målgruppen. Nya elevgrupper med funktionshinder har startat i regionen under projektåret. Vi har skapat förutsättningar för att ledsagning och avlastning kan komma att utformas. I möten med universitetslärare och dess elever kan detta utvecklas. Under projektperioden har även möjlighet till arbete för målgruppen blivit verklighet.

En viktig diagnosgrupp är s k gravt funktionshindrade och flerfunktionshindrade. Vi har tyvärr inte lyckats genomföra utbildningsinsatser för dessa diagnosgrupper. Anledningen beskrivs under punkten ”delmål”.

Förbättra livsvillkoren

Alla barn med funktionshinder är först och främst barn med barns alla behov.

Unika som individer – lika i rättigheter.

Vad är då livsvillkor? Livsvillkor tolkar vi gemensamt att det handlar om under vilka förhållanden människor lever, vilka förutsättningar som finns för en ”god” tillvaro och där viktiga behov kan uppfyllas.

Av ovanstående tolkning har projektet klart bidragit till att livsvillkoren för funktionshindrade är bättre idag än tidigare i regionen. Inte bara för att det numera finns ett specialtransportfordon i en av regionens kommuner, skänkt av Halmstads Kommun. Det handlar även om att projektet har lyft fram frågor som har varit ”undangömda”, obehagliga att ta tag i såsom utbildning, arbete och social samvaro m m.

Delmål för projektets tredje år

Öka samarbetet mellan politiker, myndigheter och handikapporganisationerna i Vitebsk region och Halmstad.

Arbetet har fortsatt och det är lättare idag att diskutera i demokratiska former vad det gäller målgruppens behov och annat som kan vara aktuellt, än tidigare.

Ta tillvara resultaten av samarbetet och skapa metoder för utbildning för funktionshindrade i Vitebsk region.

Tyvärr har vi inte lyckats att genomföra detta delmål fullt ut. Vi har diskuterat frågan men olika hinder har dykt upp på vägen. Att finna utbildningsmöjligheter för alla diagnoser, även flerfunktionshindrade barn och ungdomar, är inte lätt.

Ett av de stora hindren är att barnen har olika medicinska behov och de kan för närvarande inte säkerställas i skolmiljön, enligt vår samarbetspartner. Den vitryska lagen ger heller inte en klar bild i utbildningsfrågan för gravt funktionshindrade, menar vår samarbetspartner. Regionen har däremot satsat stora resurser för att ge möjligheter till utbildning för vissa diagnosgrupper. Ett antal s k rehab-centran har öppnats där det bl a bedrivs utbildning.

Öka kunskapen och insikterna hos personer som arbetar med barn och unga vuxna med funktionshinder, deras föräldrar, offentliga myndigheter, organisationer, privata och statliga företag samt hos allmänheten om de behov, förmågor och möjligheter som människor med funktionshinder har.

Projektet har tagit alla tillfällen som givits att ge våra kunskaper i frågan. Vi har träffat många personer som arbetar med målgruppen och vi har fortsatt att vara ”bollplank”. De olika mediakontakterna har varit många under projektåret och vi har lyft fram hur viktigt det är att alla individer i samhället har samma rättigheter. Bemötandet och attityder är viktigt oavsett

funktionshinder eller ej.

Motivera fäderna att ta ett större ansvar.

Frågan har varit med under alla projektår. Vi har lyft fram problematiken.

En och annan pappa har vi lyckats engagera men det är inte lätt att få med sig papporna i ett samhälle där funktionshindrad ses som mycket annorlunda.

Det handlar även om en attitydförändring dels hos föräldrar men även hos den s k allmänheten.

Uppnådda resultat

De fyra resultaten som sattes upp i ansökan var att;

1. *Förbättra koordinationen mellan politiker, myndigheter och handikapporganisationer i Vitebsk region.*
2. *Informationsspridning i form av seminarier och broschyrer till personer som arbetar med målgruppen.*
3. *Vidareutveckla fortlöpande information till offentliga myndigheter, organisationer, företag och allmänheten om behov, förmåga och möjligheter för ungdomar med funktionshinder.*
4. *Större engagemang hos fäder till barn med funktionshinder.*

Under projektperioden, 2006 – 2007, påbörjades en översyn av organisationen kring människor med funktionshinder i Vitebsk region. Under innevarande projektperiod har tjänstemän och företrädare för handikapporganisationerna träffats för att se hur arbetet kan utvecklas. I en del kommuner har formella kontakter tagits och arbetet är igång. Arbetet kan i mångt och mycket liknas vårt handikappråd i Halmstad, då tjänstemännen från Vitebsk region har på plats sett hur vi arbetar med frågan.

Under seminariet, i april i år, spred vi information om målgruppens rättigheter, behov och mänskliga önskemål såsom boende, arbete, jämställdhet m m. Fler och fler privata företag anställer personer med funktionshinder. En del kommuner i regionen har sett värdet i att ha personer med funktionshinder i arbete. Bl a i staden Miory där har de sociala myndigheterna anställt tre unga vuxna att sköta parkarbetet vid en av stadens parker. De tre unga vuxna är stolta över sitt arbete och kommer under vintern att genomgå en utbildning.

Tyvärr försvårar, enligt vår bedömning, läkarna personer med funktionshinder att arbeta. Läkarna bestämmer om arbetet kan medföra framtida risker för hälsan. De ser inte till det sociala behovet. Diskussioner i detta ärende har vi tidigare fört med den centrala arbetsförmedlingen i Vitebsk region.

Glädjande nog kan vi ändå med facit i hand se en klar förbättring vad det gäller frågan om att skapa arbetstillfällen.

Fler och fler Rehab-centran öppnas för funktionshindrade. I lokalerna bedrivs aktiviteter allt ifrån skolundervisning till en mängd olika fritidsaktiviteter. De anställda är pedagogiskt utbildade.

I staden Glybokaje har sjukhuset inspirerats av hur Länssjukhuset i Halmstad har organiserat sitt arbete med vårdbehövande barn med funktionshinder. De har öppnat en särskild avdelning för att säkerställa att vården blir så bra som möjligt.

I staden Verhniadzvinsk undervisas elever med funktionshinder i integrerad form.

De ges även möjlighet till att sova på skolan under veckorna. Allt för att underlätta den dagliga transporten till och från hemmet.

I staden Vitebsk finns en yrkesskola som har inspirerats av hur Halmstad bedriver yrkesutbildning för funktionshindrade. Även där finns det möjlighet för eleverna att bo på skolan och få den hjälp de behöver i sin dagliga livsföring.

Vi kan se att de som varit i Halmstad har tagit intryck av hur vi arbetar med människor med funktionshinder. Under vår rundresa i regionen i augusti har vi fått många bevis på detta.

Broschyerna blir viktigare och viktigare i möjligheten att sprida information till föräldrar, funktionshindrade och berörda myndigheter. Årets broschyrer innehåller skilda ämnen. *Lagstiftning om funktionshindrade, volontärarbete, info-spridning om olika rehabcentra i regionen, info till organisationer, info till specialister, m fl.*

Designen på broschyerna är tilltalande och de är välkomna när de väl kommer ut till slutläsaren.

Kostnaden för produktion är betydligt lägre i Vitryssland än i Sverige. Det har gjort att vi kan producera fler och på så sätt nått fler personer med viktig upplysning.

Engagemanget hos fäderna blir större men inte i den utsträckning som projektet hade hoppats på. Det krävs en längre tids arbete med frågan.

Vårt arbete i Vitebsk region har rönt stor uppmärksamhet i olika medier och hos allmänheten. Vid besök i regionens kommuner har media varit där. Många ur allmänheten nickar och hälsar vart vi än befinner oss i regionen. Det kan bara tolkas som att media har ett visst inflytande.

De som har varit med på seminarierna och andra möten projektet har initierat har fått information hur vi arbetar med handikappfrågorna i Halmstad.

Vi har sett att utvecklingen för målgruppen går framåt om än i små steg.

En av deltagarna under seminariedagarna, en mamma, tackade oss särskilt för vår insats i Vitebsk. Mamman var dock orolig att så fort vi försvinner kommer möjligheterna till dialoger med tjänstemän att tyna bort.

Framtagande av broschyrmaterial

Projektgruppen har vid samtliga träffar diskuterat broschyerna. Samtal med företaget, som tar fram materialet, har också varit många.

Broschyerna distribueras under juni – september 2008. **Se bilaga 8**

Aktivitet 1:

November 2007 planering och erfarenhetsutbyte i Halmstad.

Diskuterade det gångna året och dess erfarenheter. Vad ska vi förbättra eller förändra inför kommande års projekt.

I samband med planeringsträffen genomfördes studiebesök på skolor, förvaltningar och rådhuset.

Aktivitet 2:

Februari 2008 planeringsmöte i Vitebsk.

Vi diskuterade den uppgjorda tidsplanen och var överens om att flytta fram seminariet till april och besöket i Halmstad till i maj.

Diskussion fördes om innehållet i de kommande broschyrerna tillsammans med fotografen, layoutaren och textförfattaren.

Finplanerade seminarieveckan – vem gör vad.

Besökte den tilltänkta lokalen för seminierna. Träffade föreståndaren, Larisa, på plats och allt verkar under kontroll.

Aktivitet 3.

April 2008 seminarier och erfarenhetsutbyte i Vitebsk.

Livsvillkor – men på vems villkor var temat för konferensen. (Under punkten uppnådda mål finns en diskussionsförklaring över ordet *livsvillkor*)

För många av de vitryska deltagarna var seminarieformen en ny upplevelse. Mindre grupper och ett öppnare diskussionsklimat var resultatet.

Alla deltagare, c:a 90 stycken, fick gå runt på tre seminarier med underteman, *boende, arbete, assistans och sex och samlevnad*. Focus var att få deltagarna att tänka ett steg längre och arbeta med frågorna utifrån egna förutsättningar.

Seminarier med temat sex och samlevnad var det första i sitt slag i Vitryssland, en samarbetspartnern.

Sammanfattning av enkätsvaren från deltagarna. **Se bilaga 9.**

De svenska deltagarna hann göra ett studiebesök på en kombinerad skola och habilitering.

Aktivitet 4.

Maj 2008 kunskaps- och erfarenhetsutbyte i Halmstad.

De personer som var inbjudna till Halmstad medverkade även på seminarier i april. Det var en förutsättning så att vi kunde gemensamt fortsätta diskussionerna där vi slutade i april.

Studiebesök genomfördes vid landstingets habilitering, kommunikationscentra, dagcenter, gruppboheter, särskolan och ett handikappanpassat hus.

Dessutom fick de inbjudna deltagarna information hur färdtjänst och kollektivtrafik fungerar i Halmstad.

Bad på handikappbadet i Tylösand fanns det också tid till.

Aktivitet 5.

Augusti 2008 avstämnings- och planeringsmöte i Vitebsk.

Syftet med denna aktivitet var att gemensamt ta fram en slutrapport. Vi fick möjlighet att resa i regionen, åtta kommuner (av 21), för att träffa personer som har deltagit vid konferenserna under åren och även träffa personer som varit i Halmstad på besök. Arbetet de hade gjort för målgruppen var mycket intressant att få se och uppleva.

Vårt besök blev uppskattat av de tjänstemän som varit på våra föreläsningar eller varit i Halmstad. Kopplingar mellan deras besök i Halmstad kunde vi se i deras arbete på hemmaplan.

Ett och annat nytt tar vi med oss hem för att diskutera det pedagogiska arbetet med målgruppen till ”våra” pedagoger.

Ett besök i staden Polatsk hann vi med för att stå på Europas geografiska mittpunkt.

Vi diskuterade även om en eventuell fortsättning.

Aktivitet 6.

Tryck och distribution av broschyrer i Vitebsk region, juni – september 2008.

Miljö

Miljöaspekten för funktionshindrade och icke funktionshindrade kan te sig annorlunda. Den funktionshindrade vill i första hand ha en anpassad miljö och icke funktionshindrad vill kanske ha en god miljö vad det gäller utsläpp och annat.

Vad det gäller miljön för funktionshindrade i Vitebsk region har den väsentligt förbättrats. Halmstad har sedan länge varit en föregångare i Sverige.

Av den anledningen har projektet satsat mer på den tillgängliga miljön för funktionshindrade under de två första projektåren. Under innevarande projektår har de globala miljöfrågorna fått ett större utrymme.

Vi har sett till att använda transporter så miljövänligt som möjligt.

Den svenska partnern har bl a vid två tillfällen åkt ”miljöbil” från Halmstad till Vitebsk via båt till Litauen.

Diskussion om ”skräpa inte ner i naturen” har förts då vi sett hur skräpig omgivningen är.

Om vi kommer att fortsätta vårt samarbete är frågan om ”skräpa inte ner i naturen” ett av de ämnen som kommer att arbetas med.

Jämställdhet

För att få balans i jämställdhetsfrågan har Halmstad valt att representeras med två män och en kvinna och Vitebsk representeras av fyra kvinnor i projektgruppen.

I och med att fler och fler företag bereder arbetstillfällen för funktionshindrade har mammorna större möjlighet att delta i samhällets olika aktiviteter såsom arbete, intressemöten m m.

Fäderna har fått ett större utrymme i projektet än tidigare. En del pappor har valt att medverka men många har vi inte nått ännu.

Under seminariet valde vi att ta med en manlig assistent för att visa att män kan arbeta med människor i olika situationer. Stefan, assistenten, fick många frågor om sitt arbete.

I Vitryssland är det stor andel kvinnor som arbetar med sociala frågor.

Samarbetsklimat

Samarbetet fungerar utmärkt. Vi upplever att det förs en bra dialog mellan parterna. Vi visar varandra respekt och kan därför ibland ha det ”högt till tak”.

Projektgruppen har arbetat för att försöka förverkliga målen i projektet och vi har, i stort sett, haft en gemensam uppfattning om projektarbetet.

Under våren 2008 lämnade en projektledamot gruppen p g a pension. Vi har gemensamt valt att inte ersätta henne under pågående projektår.

Vid möten i Halmstad eller i Vitebsk har respektive städer tagit stort ansvar för logistiken och inbjudningar till olika aktiviteter och möten. Varje part har genomfört sina uppgifter med ansvar och respekt för miljön.

Vitebsk har deltagit i slutredovisningen med en egen version. Halmstad har ansvarat för att slutrapport och ekonomisk redovisning görs.

Fattigdomsbekämpning

Genom vårt projekt tror vi att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet till en bättre utbildning och därmed också möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. På sikt kommer detta att innebära minskad fattigdom och bättre levnadsstandard för personer med funktionshinder.

Uppbyggnaden av ett stort antal Centran i regionen har också medfört att föräldrarna till barn med funktionshinder får större möjlighet att förvärvsarbeta.

Redovisning av kostnader

Budget och utfall. **Se bilaga 10.**

I samtal med och godkännande av SALA IDA har vissa förändringar gjorts i budgeten. I aktiviteten i april 2008 omfördelades kostnader för två personer med flyg till att åka bil och båt till Vitebsk.

I aktiviteten i augusti 2008 omfördelas hela resekostnaden från flyg till bil och båt.

I samtal med och godkännande av SALA IDA har posten ”oförutsedda utgifter” använts till översättningskostnader för slutrapporten, samt kommunikationskostnader.

Tolkkostnaderna i Vitryssland är betydligt högre än det som budgeterats. En vitrysk – svensk tolk kostar mellan 80 – 100 EURO per dag, beroende på hur många timmar de arbetar. Med anledning av detta sätter vi vår tilltro till att SALA IDA ser tolkkostnaderna i hela projektet som en post och kan därmed omfördela kostnaderna så att Halmstads kommun inte behöver betala med egna medel.

Den utländska samarbetspartnerns bidrag

Vitebsk region har bidragit med inhemska transporter under projektbesöken i Vitebsk. En del måltider, seminariematerial, visumkostnader och viss översättning har också betalats av Vitebsk region.

Projektledarmöterna och andra medverkande från samarbetspartnern har inte haft löneavdrag för sitt arbete i projektet.

Rapport från den utländska samarbetspartnern Se bilaga 11.

Den svenska kommunens upplevelser av projektet

Upplevelserna är många. Projektarbetet har tillfört oss ett stort mått av erfarenheter att jobba vidare på. Alla intryck bär vi med oss och de bearbetas i gruppen.

Det svåra att komma ”till rätta med” är allmänheten i Vitebsk region. Vi uppfattar att det fortfarande bland allmänheten finns negativa attityder mot funktionshindrade. Detta ser vi som den stora utmaningen för Vitebsk region, att förmedla till allmänheten de behov, rättigheter och skyldigheter funktionshindrade har. Statusen för funktionshindrade i samhället har dock förbättrats något men är långt ifrån acceptabelt.

De personer som vi har kommit i kontakt med i Vitebsk region vill mycket med arbetet för funktionshindrade. Vi har kunnat se en stor förbättring under de år projektet har verkat och är inte förvånade över den arbetsglädje som finns.

De personer ifrån Halmstad som har kommit i kontakt med besökare från Vitebsk region eller varit i Vitryssland har en gemensam uppfattning ”de vill något med sitt arbete och med målgruppen”.

Andra kontakter har skapats. Personal från en gymnasiesärskola i Halmstad har visat sig intresserade av ett internetbaserat utbyte. Vi kommer givetvis att följa detta med stort intresse. Sedan tidigare har vi lyckats skapa kontakt mellan ett gymnasieprogram i Halmstad och en skola i Baranavichy. Projektet mellan dessa skolor fortgår.

Vi har stora förhoppningar om att samarbetet kan fortsätta. Tre år är inte lång tid att finna optimala lösningar på området – funktionshinder. Det vi nu gemensamt har åstadkommit i Vitebsk region, är ”guld värt” för personer med funktionshinder.

Samarbetspartnern i Vitebsk region arbetar på många olika plan och projektet får genomslag långt ute i organisationen. Vi får uppfattningen att då regionen kallar till konferens eller annan överläggning kommer frågor om projektet upp från deltagarna.

Vår sammanfattade uppfattning är att vår samarbetspartner är på samma linje som oss vad det gäller projektarbetet. Högt i tak, är ord vi försöker få in i arbetet. Att ha olika åsikter i frågor innebär inte att vi avbryter samarbetet utan ordväxlingar behövs för att komma framåt i arbetet.

Fortsatt samarbete

Vid projektmötet i Vitebsk, augusti 2008, diskuterades om ett fortsatt samarbete. Vår samarbetspartner hade förberett sig i frågan. De lämnade ett förslag på nya samarbetsteman.

Vi har för avsikt att fortsätta samarbetet. En ansökan kommer att lämnas till SALA IDA för 2009 - 2011. Ansökan kommer att bygga på en vidareutveckling på redan påbörjat arbete och arbete om miljön i naturen.

Gruppens uppfattning är att ett fortsatt samarbete gagnar målgruppen i Vitebsk region och i Halmstad och att miljöfrågor, stora som små, är viktiga.

Kontakten med SALA IDA

Kontakterna med SALA IDA har fungerat bra. Vi har alltid fått snabba svar på frågor som berör projektet.

Förslaget från vår första rapport kvarstår. För att underlätta och utvidga samarbetet med Vitryssland kan det vara av vikt att SALA IDA har en kontaktperson i Vitryssland. Med hjälp av denna kontaktperson kan vi som samarbetar med Vitryssland få stöd i kontakter, hjälp med problem som kan uppstå och snabb information om landet ändrar på några regler som berör samarbete o s v.

Halmstad den 12 september 2008

Vitebsk den

Ulf Bengtsson
Projektledare
Halmstads Kommun

Michail Liashchynskij
Direktör vid kommittén arbete och
socialt stöd i Vitebsk region

